

"From being *about* something, to being *for* somebody."
(Keene, 2005: s. 2)

Museene i Sør-Trøndelag AS

Plan for samlingsforvaltning

Museene i Sør-Trøndelag AS

Plan for samlingsforvaltning

Innhold

Forord	4
1. Tilrådinger	5
2. Bakgrunn	6
3. Arbeidet med planen	7
4. Overordnede utredninger og planer	15
5. Beskrivelse av samlingene	18
6. Samlingsutvikling	37
7. Dokumentasjon	47
8. Tilgjengeliggjøring	50
9. Magasin og bevaring	58
10. Kapasitet og kompetansebehov	63
Litteratur	66

Forord

Arbeidsgruppa for samlingsforvaltning har valgt å løse oppdraget gjennom å lage en overordnet plan for samlingsforvaltningsarbeidet i MIST. For at planen skal bli et nyttig redskap, tilrår gruppa fire områder som vi foreslår fulgt opp med konkrete tiltak på kort og lang sikt.

Trondheim/Løkken/Fillan/Stadsbygd - desember 2012

Pontus Kyander/Ellen Klemmetvold

Trondheim Kunstmuseum

Bjørnar Bruket

Rockheim

Jan-Lauritz Opstad

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum

Vera de Bruyn-Ouboter

Ringve

Berit Johanne Vorpbukt

Kystmuseet i Sør-Trøndelag

Hilde Murvold Borgfjord

Kystens Arv

Torstein Bach

Orkla industrimuseum

Petter I. Søholt

Museene i Sør-Trøndelag

Hanna Mellemsæther

Museene i Sør-Trøndelag

Ann Siri Hegseth Garberg

Trøndelag Folkemuseum

1. Tilrådinger

Arbeidsgruppa mener at skal planen bli et nyttig redskap for samlingsforvaltningen i MIST og bidra til ønsket faglig utvikling, må planen følges opp av konkrete tiltak. Vi foreslår følgende:

- Felles standard for samlingsforvaltning

Arbeidsgruppa tilrår at det etableres en felles standard for samlingsforvaltning i MIST. Denne standarden skal ta utgangspunkt i, eventuelt følge, den engelske standarden Spectrum.

Standarder, retningslinjer og skjema utformes som en digital «håndbok». Arbeidet er allerede godt i gang og foreslås videreført av samlingsforvaltningsgruppa i samarbeid med DigiMiST-gruppa. Arbeidet avsluttes innen 1.juni 2013, og skal i etterkant følges opp med opplæring.

Ansvarlig: MiSTs ledelse ved adm.direktør.

- Samlingsutvikling

For å utvikle gode samlinger for framtida, må det etableres en felles samlingsstrategi med basis i museenes formålsparagrafer og faglige ansvarsområder (lokale, regionale, nasjonale). Denne skal konkretiseres i innsamlingsplaner med klart prioriterte områder i tråd med MiSTs mål- og strategiplan. Her skal både materiell og immateriell kulturarv ivaretas.

Her vil kunstmuseene og de kulturhistoriske museene måtte opptre forskjellig, ettersom det ligger ulike prinsipper til grunn for innsamling/innkjøp. For de museer som ikke har en god oversikt over sine samlinger, vil det være nødvendig å skaffe seg denne oversikten. I dette arbeidet må både en gradering og en prioritering av eksisterende samlinger inngå, med tanke på framtidig relevans. De kulturhistoriske museene må også se egne samlinger i forhold til samlinger i landsdelen og landet for øvrig. Dette som ledd i en framtidig nasjonal plan.

Arbeid med å revidere og lage nye innsamlingsplaner starter i 2013 og avsluttes innen 1.juni 2014.

Ansvarlig: MISTs ledelse ved adm.direktør.

- Publikumstilgjengelig fellesmagasin

Arbeidsgruppa tilrår at det settes i gang et utviklings-/planarbeid for et nytt publikumstilgjengelig fellesmagasin, som også kan inneholde lukkede magasin /arealer. Arbeidet skal støtte seg på erfaringer som er gjort ved andre museer både i Norge og utlandet. Et slikt fellesmagasin vil komme i tillegg til nærmagasin.

Utredningsarbeidet må se på hva som er ressursmessig og praktisk hensiktsmessig. Arbeidsgruppa mener at denne type magasin vil være av stor betydning for en samlingsforvaltning som er i henhold til de krav og standarder MiST bør følge, samt for lik tilgang til samlingene for alle. Dette er ikke utprøvd i noen stor skala i Norge og vil derfor bidra til fornyelse og gi et godt utgangspunkt for et bedre samspill mellom funksjonene forvaltning, forskning og formidling.

Utviklings- og planarbeid foreslås igangsatt siste kvartal 2013.

Ansvarlig: MiSTs ledelse ved adm.direktør.

- Kompetanse

Arbeidsgruppa tilrår at alle som har ansvar og arbeidsoppgaver innenfor samlingsforvaltning skal få den kompetansen som trengs for å muliggjøre innføring av felles standarder og kvalitetskrav. Tiltak som vil fremme dette vil være kurs (eksterne og interne), hospitering og samarbeid på tvers mellom museene. Kompetanseheving vil være en løpende aktivitet.

For å tydeliggjøre udekte behov, vil det være nødvendig med kartlegging av kompetansen. Samlingsforvaltningsarbeidet må gradvis styrkes i form av flere og nye stillinger. Nyansettelser må skje i henhold til behovet fra kompetansekartleggingen.

Det foreslås at det blir satt i gang forsøk med registreringsteam i 2013, både for å øke samarbeidet på tvers, men ikke minst bidra til å styrke samlingsforvaltningsarbeidet.

Ansvarlig: MiSTs ledelse ved adm.direktør.

2. Bakgrunn

I henhold til MISTs mål- og strategiplan 2010 -2012 skal det være utarbeidet en samlet plan for forvaltning og prioritering av samlingene og følgende mandat ble gitt av styret 04.11.2011, sak O.sak 16/11.

Det settes ned en arbeidsgruppe med representanter fra alle museene i MIST som innen 1.juni 2012 skal utarbeide forslag til felles plan for samlingsforvaltningen i MIST. Planen skal omfatte både materiell og immateriell kulturarv og inneholde planer for innsamling, dokumentasjon, bevaring/sikring og magasin. Planen skal forholde seg aktivt til de strategiske museumsplanene som foreligger for Sør-Trøndelag og MIST, og ta opp i seg de demografiske og kulturelle endringene i samfunnet.

Alle som arbeider innenfor og/eller har interesse for fagområdet ble invitert til et oppstartmøte 1.12.2011 på Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum. Program for dette møtet var følgende:

- Presentasjon av mål og mandat ved Petter I. Søholt, MIST
- Gjennomgang av det strategiske museumsplanarbeidet for Sør-Trøndelag v/ Knut Wik, STFK
- Museene i framtida, trender og nye retninger v/ Hanna Mellemsether, MIST
- Innspill til og diskusjon om planens innhold, fokus, prioriteringer o.a

3. Arbeidet med planen

3.1 Museum mål og misjon

Museenes rolle i samfunnet har endret seg kraftig de siste 20 årene og det stilles nye krav om at museene skal være til for noen. Mangfold, inkludering og deltaking er viktige stikkord.

Formålet med samlingene utfordres. Stephen Weil, Smithsonian institusjon, beskrev i 2002 i sin bok «Making museums matter» endringen med utsagnet:

”From being *about* something to being *for* somebody”¹

Dette sitatet har vært et viktig motto for arbeidet med samlingsforvaltningsplanen.

3.2 Tidshorisont

Hovedstrukturen i planen vil ha et langsiktig perspektiv, men planen bør rulleres jevnlig for å bli et dynamisk arbeidsredskap.

3.3 Arbeidsgruppe

Torstein Bach (OI), Bjørnar Bruket (Rockheim), Vera de Bruyn-Ouboter (Ringve), Jan-Lauritz Opstad (NKIM), Berit Johanne Vorpbukt (Kystmuseet), Pontus Kyander/ Ellen Klemmetvold (TK), Hilde Murvold Borgfjord (Kystens Arv) (ikke deltatt på møter), Petter I. Søholt (MIST), Hanna Mellemsæther (MIST), Ann Siri Hegseth Garberg (Sverresborg). Sistnevnte har ledet arbeidet.

3.4 Arbeidsprosessen

Arbeidsgruppa har ønsket å ha en involverende prosess og har derfor gjennomført møter på alle museene. Vi har sett på magasinforhold og fått informasjon om samlingene. I tillegg har vi hatt møter med ansatte som har ønsket å vite mer om arbeidet, der vi har orientert om planarbeidet og tatt imot innspill. Bortsett fra på Trondheim Kunstmuseum, der ingen hadde anledning til å delta, så har vi også møtt andre ansatte enn den som deltar i arbeidsgruppa. På Kystens Arv som ikke har hatt representant i gruppa før i august, fikk vi omvisning på magasin av direktøren.

Oppdaterte utkast til plan og alle møtereferat har vært tilgjengelig på fellesserveren gjennom hele prosessen. Det har vært god kontakt opp mot DigiMiST-gruppa, ettersom fire medlemmer av DigiMiST-gruppa også er med i arbeidet med Samlingsforvaltningsplanen.

1 Keene, 2005: s.2

8.mai: Arbeidsgruppa ved Berit Johanne Vorpbukt og Ann Siri Hegseth Garberg har orientert adm. direktør og ledergruppa i MIST om studieturen til Glasgow (Se pkt 3.5) og om arbeidet med planen. Adm. direktør har hele tiden vært holdt orientert om framdrift.

Arbeidsgruppemøter:

- Torsdag 11.01 Ringve
- Torsdag 2.02 Trondheim Kunstmuseum
- Onsdag 29.02 Orkla Industrimuseum
- Torsdag 29.03 Sverresborg Trøndelag Folkemuseum
- Onsdag 18.04 Kystmuseet i Sør-Trøndelag
- Torsdag 10.05 Rockheim
- Torsdag 21.06 Museet Kystens Arv
- Onsdag 22.08 Sverresborg Trøndelag Folkemuseum: tema Spectrum
- Onsdag 29.08 Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum
- Fredag 05.10 Ringve
- Fredag 19.10. Sverresborg Trøndelag Folkemuseum

23. oktober: Utkast til plan legges ut til høring

26. oktober: Felles orientering for alle ansatte – og mulighet til å komme med innspill.

31. oktober: Utkast til plan presenteres for ledermøtet i MIST

12. november: Frist for skriftlige tilbakemeldinger

November: Bearbeidelse/layoutarbeid

- Onsdag 14.11 Trondheim Kunstmuseum
- Tirsdag 20.11 Rockheim

6. desember: Planen sendes til styret

13. desember: Styremøte i MIST

Alle i gruppa har i større og mindre grad bidratt med skriving, mens Ann Siri Hegseth Garberg har hatt hovedansvaret for å sammenfatte og redigere planen.

3.5 Studietur m.v

19.-21.mars : Studietur til Glasgow med besøk på Glasgow Museum Resource Centre (GMRC) og Kelvingrove Art Gallery and Museum. På GMRC fikk vi møte flere av de ansatte og Dr. Martin Bellamy, Research & Curatorial Manager, Center for Collections Research, GMRC brukte hele dagen sin på å være vertskap for oss. Torstein Bach (OI), Bjørnar Bruket (Rockheim), Vera de Bruyn-Ouboter (Ringve), Berit Johanne Vorpbukt

(Kystmuseet), Hanna Mellemsether (MIST) og Ann Siri Hegseth Garberg (Sverresborg) hadde anledning til å delta på turen.

29.august: Møte med Kristin Halaas, Vestfoldmuseene, som bl.a orienterte om arbeid med fellesmagasin.

Underveis har leder for arbeidsgruppa blant annet holdt seg orientert om Haugalandmuseenes prosjekt om prioritering av samlinger og det australske programmet *Significance*. Dette har skjedd gjennom flere samtaler med konservator Grethe Paulsen Vie og lesing av blogginnlegg fra Haugalandmuseene m.v.

Flere medlemmer av arbeidsgruppa følger facebook-gruppa for *Samlingsforvaltning i museer og arkiv*, der det deles mye nyttig informasjon.

3.6 Nasjonale prosesser: Standarder for samlingsforvaltning

I planperioden har Norsk Kulturråd startet et arbeid med vurdering av standarder for samlingsforvaltning, det britiske systemet SPECTRUM (<http://www.collectionslink.org.uk/programmes/spectrum>). MIST er trukket inn i dette arbeidet og representanter fra arbeidsgruppa har deltatt i to samlinger.

27.mars: Petter I. Søholt og Ann Siri Hegseth Garberg deltok på Norsk Kulturråds møte om Standarder i samlingsforvaltningen (Spectrum) i Oslo. Her ble bl.a Vestfoldmuseenes erfaringer med dokumentasjon og overflytting av museumsgjenstander til fellesmagasin (FLYT) presentert og Nasjonalmuseets NILS-prosjekt.

15.august: Ledergruppa i MIST vedtok at MIST skal delta i arbeidet med å evaluere Spectrum.

18.september: Vera de Bruyn-Ouboter (Ringve), Ellen Klemmetvold (TK), Petter I. Søholt (MIST), Hanna Mellemsether (MIST) og Ann Siri Hegseth Garberg (Sverresborg) deltok på møte med Norsk kulturråd på Gardermoen vedrørende Spectrum.

SPECTRUM inneholder 21 ulike prosedyrer for samlingsforvaltning, der MIST, sammen med tre andre museer, er bedt om å evaluere 8 minimumsstandarder som ligger til grunn for den engelske akkrediteringsordningen:

- Retningslinjer for mottak av objekter
- Retningslinjer for aksesjon
- Retningslinjer for tilbakelevering
- Retningslinjer for katalogisering
- Retningslinjer for plassering og flytting
- Retningslinjer for retrospektiv dokumentasjon
- Retningslinjer for innlån
- Retningslinjer for utlån

3.7 Økonomi

MiST bevilget kr.70 000 til arbeidet. I tillegg søkte arbeidsgruppa ekstern støtte til studieturen til Glasgow fra Senter for internasjonalisering (SiU) (Grundtvig-midler). Her fikk vi dekket reisekostnader for en deltager på 884 Euro, tilsvarende omlag NOK 6500. Norsk Kulturråd har dekket reiser i forbindelse med Spectrum-møter.

3.8 Definisjoner

Samlingene omfatter både materiell og immateriell kulturarv.

Ordet «objekt» vil i dette dokumentet i størst mulig grad brukes som en fellesbetegnelse på gjenstand, foto, lydbånd, film og videotape, kunstverk, bygninger og anlegg. Ved sitat fra de enkelte museenes formålsparagrafer og andre steder det er hensiktsmessig, fravikes dette.

I 2007 ratifiserte Norge UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Konvensjonens formål er å verne, synliggjøre og sikre respekt for ulike grupper og enkeltpersoners immaterielle kultur. Iflg konvensjonens artikkel 2, har fem temaområder fokus² og vi velger å forholde oss til dette som en definisjon på immateriell kulturarv:

- Muntlige tradisjoner og uttrykk, herunder språk som et uttrykksmiddel for immateriell kultur
- Utøvende kunst
- Sosiale skikker, ritualer og høytidsfester

2 Immateriell kulturarv i Norge, Norsk kulturråd 2010: s.26

- Kunnskap og praksis som gjelder naturen og universet
- Tradisjonelt håndverk

Arbeidsgruppa vil peke på at i videre arbeid med samlingsforvaltning, må MiST ha en ambisjon om å inkludere immateriell kulturarv tydeligere i samlingsarbeidet.

Samlingsforvaltning

er det strukturerte og planmessige faglige arbeidet som omhandler samlingsutvikling, dokumentasjon, tilgjengeliggjøring, bevaring og konservering. Samlingsforvaltning omfatter ikke saksarkiv og postarkiv som er museenes egne arkiver, men et velfungerende saksarkivsystem er allikevel en forutsetning for samlingsforvaltningen, spesielt i forbindelse med aksisjon og avhending av objekter.

Samlingsforvaltning består av følgende fire områder:

- Samlingsutvikling (policy, prosesser, prosedyrer)

Vurdering av samling/objekts relevans og bruk. Hva skal vi samle inn i framtida? Hvorfor skal vi samle inn materiell og immateriell kulturarv? Hvem skal ha glede og nytte av det vi samler inn? Hvilke prioriteringer skal gjøres i materialet som allerede er samlet inn? Hva skal eventuelt avhendes eller kasseres? Til samlingsutvikling hører også de prosedyrer som skal følges i forbindelse med inntak og avhending.

- Dokumentasjon (policy, prosesser, prosedyrer)

Katalogisering (registrering i Primus), fotografering, kunnskapsinnhenting, tilstandsvurdering. Dokumentasjon kan deles i to: en del omfatter den juridiske/tekniske/fysiske tilstand og beskrivelse. Den andre typen dokumentasjon ved de kulturhistoriske museene er knyttet til objektet som kulturhistorisk artefakt, og vil typisk være opplysninger om proveniens, bruk, historisk kontekst og betydning. Kunstmuseene behandler samlingen sin som kunsthistoriske objekter, estetiske objekter eller kunstobjekter. Dokumentasjonen vil i dette tilfelle handle om kunstner, tilblivelse, proveniens, kontekst osv.

- Tilgjengeliggjøring (policy, prosesser, prosedyrer):

Digitalisering og tilgjengeliggjøring på nett via plattformer og applikasjoner som www.digitalmuseum.no. Fysisk tilgjengeliggjøring gjennom utstillinger, utlån, bruk av samlinger til demonstrasjonsformål, publikumstilgjengelige magasin for forskning og formidling.

- Bevaring og konservering (policy, prosesser, prosedyrer):

Transport, magasinforhold, objektshåndtering, preventiv konservering og aktiv konservering, katastrofeberedskap osv.

Disse fire kategoriene blir utdypet i hvert sitt kapittel i planen.

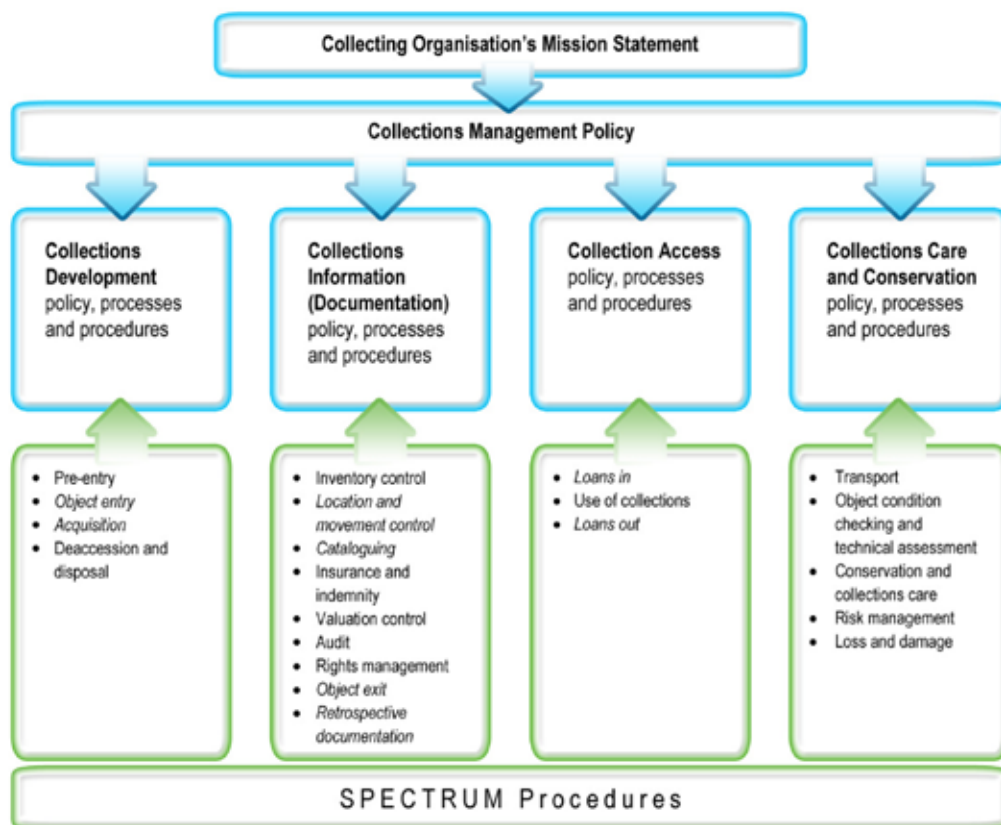

Diagram showing how the SPECTRUM Procedures map to the PAS 197 collections management structure. SPECTRUM Primary Procedures are shown in italics.

Kilde: Spectrum: s.8.

3.8 Forvaltningsetikk

MIST forholder seg til ICOMs museumsetiske regelverk som ble vedtatt i 2004. Alle ansatte i museer skal kjenne til innholdet i dette regelverket. For samlingsforvaltningen gjelder at

museer (har) plikt til å anskaffe, bevare og utvikle samlinger som bidrag til å sikre samfunnets naturarv, kulturarv og vitenskapelige arv. Disse samlingene utgjør et viktig felles kulturgode som har en spesiell juridisk status og internasjonalt rettsvern. I dette samfunnsansvaret ligger forvalteroppgaver som inkluderer aktsomhetsplikt, langsiktig vern, dokumentasjon, tilgjengelighet og avhending under ansvar.

Museene skal utvise stor aktsomhet når det gjelder inntak til samlingene

Museet skal ikke ta imot objekter eller gjenstander verken i form av kjøp, donasjon, lån, testamentarisk gave eller i bytte, med mindre det har forsikret seg om at det foreligger en tilfredsstillende gyldig hjemmel. (§2.2)

Før et museum går til en anskaffelse, må det på alle måter forsikre seg om at gjenstander eller objekter som tilbys i form av kjøp, donasjon, lån, testamentarisk gave eller i bytte ikke er ulovlig ervervet () Utvisning av behørig aktsomhet i så måte, innebærer at objektet fulle historie fra oppdagelses- eller produksjonstidspunktet blir kartlagt. (§2.3)

Når det gjelder avhending av museumsobjekter er også dette strengt regulert i ICOMs regelverk:

Avgjørelsen om å kvitte seg med en gjenstand eller et eksemplar fra samlingen skal bare tas etter nøye vurdering av materialets betydning og karakter (om det kan erstattes, er fornybart eller ikke), juridiske forhold og eventuelt tap av offentlig tillit som følge av vedtaket (§ 2.13).

Avgjørelsen om å avhende en gjenstand eller et eksemplar, er styrets ansvar i samarbeid med museumsdirektøren og samlingsansvarlig. (§ 2.14).

I Museene i Sør-Trøndelag AS skal eierstiftelsenes styrer fatte vedtak vedr. avhending.

Alle museer skal ha retningslinjer for godkjent framgangsmåte ved permanent avhending av gjenstander fra samlingen. (Se § 2.15 om avhendingsprosedyrer)

Videre finnes særskilte etiske retningslinjer for konservering Code of ethics. Riga-charteret fastsetter prinsipper som skal styre konservering, restaurering, vedlikehold og bruk av historisk jernbanemateriell ved museumsbaner.

4. Overordnede utredninger og planer

Arbeidsgruppa har gjennomgått de nyeste stortingsmeldingene *Framtidas museum* (St.meld. 49 (2008 -2009)) og *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv* (St.meld.24 (2008 -2009)) for å skaffe oversikt over nasjonale føringer vedr. samlingsforvaltning. Videre har vi gjennomgått rapporten *Samhandling og arbeidsdeling ved dokumentasjon og innsamling i kulturhistoriske museer* (Norsk Kulturråd, januar 2012) - heretter kalt "Samhandlingsrapporten".

St.meld. 10 (2011 -2012) Kultur, inkludering og deltaking har også vært med i diskusjoner i arbeidsgruppa.

Videre forholder planen seg til den strategiske planen for Museene i Sør-Trøndelag AS og strategisk plan for Sør-Trøndelag fylkeskommune (ikke avsluttet, er under rullering).

Gruppa har sett på ABMs kartleggingsarbeid av magasin og sikringsforhold (2007) av Kystmuseet i Sør-Trøndelag, Museet Kystens Arv, Orkla industrimuseum, Trondheim Kunstmuseum, Trondhjems Sjøfartsmuseum og Meldal bygdemuseum. Vi ser at deler av de foreslåtte tiltak hører inn under arbeidet som utføres av MiSTs sikringsutvalg. Det er også uklart hvilke foreslåtte tiltak som er gjennomført.

Gruppa har også gjort seg kjent med kartleggingen i forbindelse med konsolideringsarbeidet og tar deler av dette materialet inn i planen.

MiSTs vedtatte forskningsplan er reflektert inn i dette arbeidet.

Arbeidet som er utført av arbeidsgruppe for Kulthima Thule (Kulturbunker Dora) har gruppa også gjort seg kjent med. Det foreligger ingen sluttrapport fra dette prosjektet og ettersom dette ABM-samarbeidet ikke lenger er aktuelt, vil deler av planen være uaktuelt. Det ble utarbeidet planer for fysisk utforming av fellesmagasin et arbeid som det i høy grad vil være aktuelt å ta med seg videre i arbeidet. Dessuten ble kompetansebehovene utredet.

Arbeidsgruppa har også gjort seg kjent med samlingsforvaltningsplaner fra andre museer, hjemmesider og en del litteratur på feltet. Dette materialet er lagt på fellesområdet slik at det gjennom prosessen også har vært mulig for andre enn arbeidsgruppa å gjøre seg kjent med materialet.

Strategisk plan for MiST

har følgende målsetninger:

1. Forvaltning

MiST vil gjennom høy kompetanse og bevisste valg sørge for at alt arbeid innen innsamling, bevaring og dokumentasjon på en best mulig måte sikrer våre samlinger av gjenstander, arkiver, kunst, foto, bygninger, båter, tog og industrielt materiell.

2. Forskning

MiST skal ta initiativ til at det utvikles mer kunnskap og at det forskes mer på den kulturarven som vi forvalter, og på hvordan vi på best mulig måte kan bevare og formidle denne videre i et samtids- og

fremtidsperspektiv.

3. Formidling

MiST skal være modige og nyskapende i formidling av kulturarven. Vi skal legge til rette for at våre tilbud er tilgjengelige for alle og at vi er i tett dialog med dem som besøker og bruker oss. Vi vil skape gode opplevelser gjennom engasjement og brukermedvirkning, undring og refleksjon, debatt og provokasjon. Vi vil være synlige samfunnsaktører gjennom snarere å stille kloke spørsmål enn å gi alle svarene. Vi skal oppleves som åpne møteplasser for folk i alle aldre og med ulik kulturell bakgrunn.

4. Fornying

MiST vil gjennom sine grunnleggende verdier være modige, søkende, inkluderende og troverdige. Vi vil være i forkant når det gjelder utvikling av å gjøre kulturarven mer tilgjengelig for alle. Dette skal vi gjøre både gjennom den ekte og den digitale tilnærmingen. Vi skal også utvikle tilbudene i nært samarbeid med våre brukere og våge å tenke nye tanker både i utvikling av kulturbasert næring og i nært samarbeid med turistnæringen.

Stortingsmeldinger

Iflg. stortingsmeldingene *Framtidas museum* (St.meld. 49 (2008 -2009) og *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv* (St.meld.24 (2008 -2009) er museenes to største utfordringer digital samlingsforvaltning og fysiske bevarings- og sikringsforhold. Det er stort behov for bedre magasiner og konserveringstjenester og det finnes i liten grad strategier for bedring av situasjonen. Når det gjelder investeringsprosjekter for museumslokaler, vil kulturdepartementet legge stor vekt på prosjekter der det etableres magasin- og verkstedfasiliteter som har regional dekning. Museene må finne en balanse mellom vedlikehold og formidling når det gjelder antikvariske bygninger.

Digitalt materiale er både digitalisert materiale(digitale representasjoner av samlingene) og digitalt født materiale (elektronisk kunst, arkiver osv). Museene må legge strategier for dokumentasjon og digitalisering av alle samlinger. Strategiene må inkludere kompetanseutvikling, ressursbruk og prioritering av materialgrupper. Museene må bruke de standarder som er lagt fra Norsk Kulturråd og bidra til å utvikle standarder.

Det er nødvendig med en strategi for sikring og langtidsbevaring av digitale samlinger (arkivmateriale, film, lyd, bøker).

En moderne kunnskapsorganisasjon krever stillinger og ressurser for å styrke digital samlingsforvaltning. Det er nødvendig å utvikle kompetanse på bruk av tekniske verktøy for å utnytte muligheter for effektiv og god kunnskapsproduksjon og forvaltning.

”Samhandlingsrapporten”

legger vekt på tre områder: Kontroll med innsamling, Museet som samfunnsaktør/bærekraftighet og Dokumentasjon.

Kontroll med innsamling

Rapporten uttrykker bekymring for overfylte magasin, manglende registreringer og dårlige oppbevaringsforhold. Innsamling må baseres på prioritering, samhandling mellom museer og effektiv bruk av ressurser. Det er viktigere å samle et begrenset materiale som er dokumentert i bred kontekst enn å samle store mengder materiale med mangelfull eller sterk avgrenset dokumentasjon. Innsamlingen må være forskningsbasert.

Registrering og digitalisering er en forutsetning for en samhandling mellom museene. Det må skje en reorientering av innsamlingspraksis hva er viktig å ta vare på i dag?

Det må videre skje en nasjonal og internasjonal samordning av innsamlingen der bruk av Primus og Digitalt museum kan være redskaper i nasjonal samlingsforvaltning. Problemet er at ikke alt materiale er registrert i Primus og bare en brøkdel er publisert i DiMu.

Museet som samfunnsaktør – bærekraftighet.

Museene må dekke behov for framtidens generasjoner. Museene skal være for alle og tilgjengelig for alle. Publikum må trekkes inn i dokumentasjonsarbeid – gjennom dialog og brukermedvirkning. Stikkord er digital tilgjengelighet, oppfordring til å bruke Creative Commons (CC), oversikt, kontroll og sikring av samlinger, Web 3.0.

Dokumentasjon

«Samhandlingsrapporten» peker på følgende områder der kulturhistorisk dokumentasjon er manglende: minoriteter, kystkultur, industri og servicenæringer, økologi og miljøvern; forbruk, fritid, velferd og identitet; helse, aldersgrupper endringer; likestilling, familieliv; medier og kommunikasjon; immateriell kulturarv sammenheng materiell/immateriell; handlingsbåren kunnskap.

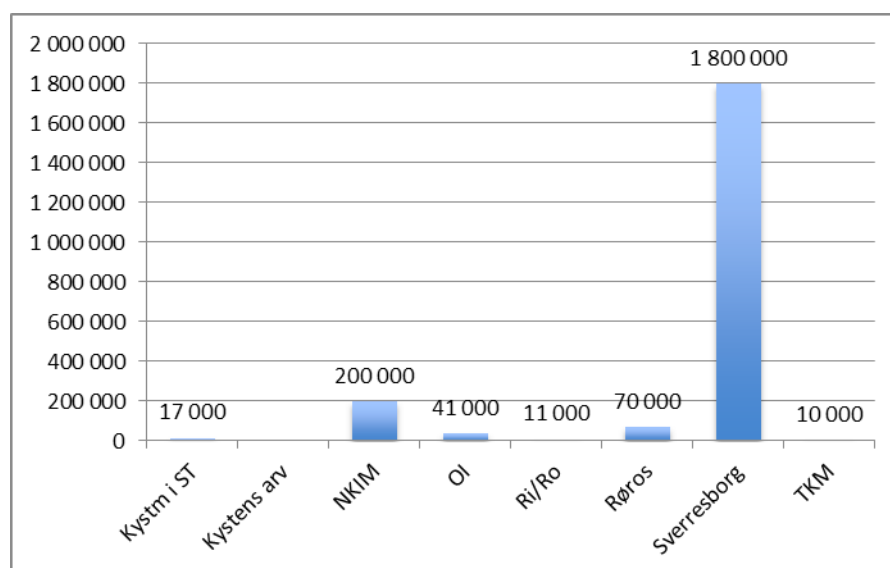

5. Beskrivelse av samlingene

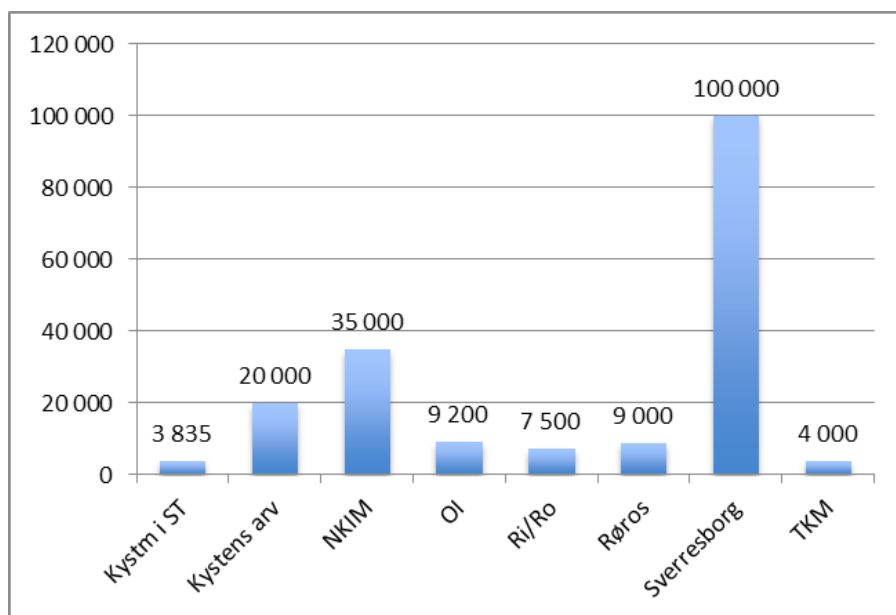
Med virkning fra 01.01.2009 er Kystmuseet i Sør-Trøndelag, Orkla Industrimuseum, Museet Kystens Arv, Ringve Museum Musikkhistoriske Samlinger med Rockheim, Trondheim Kunstmuseum, Trøndelag Folkemuseum/Sverresborg, Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum (med virkning fra 1.1.2012) etablert og aksjonær i Museene i Sør-Trøndelag AS, hvoretter Museene i Sør-Trøndelag AS ivaretar det faglige, administrative og økonomiske ansvaret for museumsdriften ved Stiftelsene. Stiftelsene er fortsatt eier av eiendommer, bygninger og samlinger og disse stilles til disposisjon for museumsdriften i regi av Museene i Sør-Trøndelag AS.

Her er en tallmessig framstilling av deler av samlingene i museene i MIST. Rørosmuseets samlinger er også med i dette oppsettet. Tabell 1 er foto, tabell 2 er gjenstander.

KMS	Kystens Arv	NKIM	OI	Rockheim	Ringve/ Rockheim	Rørros	Sverresborg	TKM	Totalt
17 000	Ikke oppgitt	200 000	41 000	11 000	70 000	1 800 000	10 000	1 969 000	

KMS	Kystens Arv	NKIM	OI	Rockheim	Ringve/ Rockheim	Rørros	Sverresborg	TKM	Totalt
3 835	20 000	35 000	9 200	7 500	9 000	100 000	4 000	188 535	

Videre i dette kapitlet beskrives hvert museums formål, samt de ulike samlingene. Videre sies det litt om dagens magasinforhold, personalressurser innen samlingsforvaltningsfeltet og utfordringer framover når det gjelder samlingene.

5.1 Orkla Industrimuseum

5.1.1 Museets formål

I vedtektene (§2) til stiftelsen Orkla Industrimuseum står det at museets formål er ”...å dokumentere og formidle norsk industriutvikling i det 20. århundre slik det har foregått i Orkladalføret. I dette ligger drift av Thamshavnbanen som museumsjernbane. Stiftelsen skal også dokumentere og formidle kobberverksdrift på og rundt Løkken Verk med røtter fra 1654 gjennom drift av Gammelgruva.

ORKLA Industrimuseum skal drive innsamling og bevaring, dokumentasjon, formidling og forskning. Museet skal være et ansvarsmuseum for sitt fagområde i Sør-Trøndelag. Innenfor dette fagfeltet skal ORKLA Industrimuseum bistå andre museer i fylket med faglig råd når det er behov for det.”

5.1.2 Beskrivelse av samlingene

Samlingene ved Orkla Industrimuseum er anslått til å bestå av ca. 9500 gjenstander, 45 000 foto, 20 bygninger og ca. 30 hyllemeter med arkiver. Det meste av dette materialet har museet overtatt etter virksomheten på Thamshavnbanen og fra gruvedriften på Løkken Verk. Museet har også et mindre antall lyd- og videoinnspillinger, hovedsakelig intervju. Bare ca. 6% av gjenstandene og 15% av fotografiene i samlingen er registrert, så det er derfor knyttet stor usikkerhet til det totale antall gjenstander og foto. Inkludert i gjenstandene inngår nærmere 70 enheter med rullende materiell, bl.a. lokomotiver, personvogner, kisivogner og godsvogner som har vært i bruk på Thamshavnbanen, Fagerlibanen og i gruva. Omtrent like mange større maskiner og gjenstander, hovedsakelig fra gruvedriften, er også en del av samlingene.

5.1.3 Magasinforhold

Museet har ikke magasiner som tilfredsstillende kravene, og gjenstander, foto og arkivmateriale er oppbevart på mange forskjellige steder og under svært ulike forhold. Noe rullende materiell som blir oppbevart i lokaler med sprinkleranlegg eller klimastyring kan man si har tilfredsstillende forhold, mens mye annet blir oppbevart uten tilfredsstillende sikring eller er plassert utendørs helt uten vern mot vær og vind. Oppbevaringen av foto og gjenstander varierer fra lokaler med avfukting og relativt stabilt klima, men uten klimasoner, til lokaler uten noen form for klimastyring, for dårlige sikringsforhold, vann- og kloakkrør i taket, og vanskelige evakueringsmuligheter i tilfelle brann og katastrofer.

5.1.4 Personalressurser

Museet har totalt 13 faste stillinger fordelt på ca. 12 årsverk. Av disse er det en som har samlingsforvaltning som en av sine hovedoppgaver, mens 8 stk. arbeider med vedlikehold og restaureringer på jernbane, gruve, materiell og bygninger. I tillegg har tre sesongansatte vært engasjert i vedlikehold på jernbanen i 2012.

Etter årsverk fordeler disse stillingene seg slik:

Fagkonsulent:	1 årsv.
Driftsleder:	1 årsv.
Vedlikeholdsarbeidere:	6,5 årsv.
Sesongarbeidere:	ca. 1,5 årsv. (2012 – dette tallet varierer)

5.1.5 utfordringer

Museet har ikke godkjente magasiner for gjenstander, arkiv og foto, og har heller ikke nok lagerplass til alt musealt jernbane- og gruvemateriell, slik at mye blir stående ute i vær og vind. Det er også for lite ressurser ved museet til arbeid med ordning, registrering og dokumentering av samlingene, og til å drive aktiv innsamling. Det vil være viktig å sette inn større ressurser i dette arbeidet for å forhindre at store deler av samlingene går tapt som følge av gjenstander og foto blir ødelagt, og at verdifull dokumentasjon blir utilgjengelig som følge av at tiden går. Mange viktige kilder til forskning og formidling står i fare for å gå tapt hvis dette ikke får prioritet i tiden framover.

5.2 Kystmuseet i Sør-Trøndelag

5.2.1. Museets formål

Kystmuseet i Sør-Trøndelag er et økomuseum med formål å drive museumsvirksomhet og aktivisere befolkningen til å ta vare på og utvikle kultur og miljø i kystkommunene i Sør-Trøndelag. Museet skal ha hovedansvar for kystkulturen i Sør-Trøndelag i et breddeperspektiv. Arbeidet skal konsentreres om den stedbundne kystkulturen, forbindelsen mellom indre og ytre kystområder, fiskevær, kombinasjonsbruk, handel og kontakt med markedene, kystnaturen, oppdrett og fiskeindustri og aktiviteten på kontinentalsokkelen utenfor Trøndelag. Museet skal yte fellestjenester innenfor områdene naturhistorie og immaterielt kulturvern, og det skal gi faglig rådgiving i museumsspørsmål. I dag arbeider Kystmuseet også med tema innen sjøfartshistorie og moderne næringsliv ved kysten.

5.2.2. Beskrivelse av samlingene

Kystmuseet i Sør-Trøndelag har et nasjonalt ansvar for å sikre historien om fremveksten av moderne havbruksnæringen i Norge, og har over flere år foretatt en systematisk innsamling på dette området. I tillegg er museet lokalmuseum for Hitra, Frøya og Snillfjord. Museets samling bærer preg av dette.

Samlingen består av 16 000 foto, 4 000 gjenstander og 330 hyllemeter med arkiv. 8 000 av fotografiene kommer fra én privat samling; Vidar Vassvik-samlingen, med 4.000 motiver fra havbruk og 4.000 motiver fra fiskeri. Havbruksarkivet på Kystmuseet består av 310 hyllemeter, og omfatter personarkiv, organisasjonsarkiv og bedriftsarkiv. Deler av dette arkivet fjernlagres på Dora i Trondheim. Til havbruksarkivet ligger også filmopptak på ulike format av stor historisk verdi for norsk havbruksnæring, og et omfattende intervjumateriale som er samlet inn fra hele landet. Av de omkring 4000 gjenstandene i museets samling, er 300 av disse knyttet til havbruk. Det er snakk om til dels store gjenstander, og per i dag står flere utendørs uten beskyttelse mot vær og vind. Ellers består samlingen av gjenstander, foto og arkiv som er kommet inn til museet lokalt, og som er med på å dokumentere deler av trøndersk kystkultur i nyere tid og samtid. Deler av dette er samlet inn i forbindelse med prosjekter og dokumentasjonsarbeid. Et eksempel på dette er 80 timer med intervjuopptak foretatt av studenter ved Historisk institutt på NTNU (tidligere AVH) på midten av 1970-tallet med tema mellomkrigstid på Hitra .

5.2.3. Magasinforhold

Kystmuseet har gjenstand- og arkivsamlingen sin fordelt på flere lokaliteter på Hitra, samt på Dora i Trondheim. Museet har tre magasiner med mulighet for klimaregulering, og som oppfyller krav om sikkerhet. Kystmuseet har magasinert alt av arkivmateriale i ett av disse. Og i de øvrige to, er deler av gjenstandssamlingen plassert. Den øvrige gjenstandssamlingen som det ikke har blitt funnet plass til i de klimaregulerte magasinene, står lagret i andre lokaler. Disse lokalene oppfyller ikke krav til sikkerhet, og med fravær av klimaregulering, anses ikke disse lokalene å

være særlig egnet som magasin. De er likevel i bruk på grunn av plassmangel i de klimaregulerte magasinene. Kystmuseet har i tillegg større gjenstander som står lagret utendørs. Det ideelle for disse gjenstandene, med tanke på sikkerhet og bevaring, er å få til en plassering innendørs. Per i dag har ikke Kystmuseet lokaler til dette.

I en tilstandsvurdering av magasinlokalteter foretatt av ABM-utvikling i 2007, ble de tre klimaregulerte magasinene i hovedbasen funnet tilfredsstillende, mens det ble påpekt ulike grader av mangler på de øvrige. Noe av dette er rettet opp i, men per mai 2012 er det fortsatt behov for utbedring av magasinlokalene.

5.2.4 Personalressurser

Museet har totalt 14 faste stillinger fordelt på 10,2 årsverk. Av disse er det tre som har samlingsforvaltning som et av sine arbeidsområder.

Etter årsverk fordeler disse stillingene seg slik:

Prosjektmedarbeider: 0,4 årsverk

Medarbeidere: 0,6 årsverk

5.2.5 utfordringer

Kystmuseets utfordringer på samlingsforvaltningsfeltet, er mangel på egnede magasinareal, samt manglende kompetanse på organisatorisk og teknisk samlingsforvaltning.

5.3 Kystens Arv

5.3.1 Museets formål

Museet Kystens Arv i Stadsbygd, Rissa, er et kystmuseum for kysthandverk, trebåter, trøndernes deltakelse på sesongfiskerier utenfor Trøndelag samt kystkultur generelt på Fosen. Museet har en betydelig samling av tradisjonelle åpne bruksbåter, arkiv, foto, gjenstander og levesett knyttet til båtene. Museets båtbyggeri er kjent for sine klinkbygde tradisjonsbåter. I følge Kystens Arvs vedtekter skal museet:

- drive innsamling og bevaring, dokumentasjon, formidling og forskningsvirksomhet
- ha et hovedansvar for å arbeide med alle sider omkring båt og båttradisjoner i Norge, og legge vekt på å skape aktiviteter samt styrke folks kunnskap innen fagfeltet. Spesielt gjelder dette handlingsbåren kunnskap
- ha ansvaret for å belyse midtnorsk deltakelse i fangst og sesongfiskerier både i og utenfor Midt-Norge

- ha ansvaret for dokumentasjon og formidling omkring Reins kloster med utgangspunkt i gårds- og klosterhistorien
- ha det museale ansvaret mht å formidle kunnskap om miljø- og naturvern, spesielt når det gjelder kystområdene
- ha ansvar for dokumentasjon og formidling vedrørende utvandringen fra Midt-Norge til Amerika
- bistå andre museer med faglig råd og bistand innen sine fagområder når det er behov for det

5.3.2. Beskrivelse av samlingene

Kystens Arv har hatt en styrt innsamling av objekter siden oppstarten gjennom klare retningslinjer: Fullstendig farkost, eit skrog med innreinad, framdriftsmiddel, driftsutstyr, personleg utrustning ombord, førsle (den normale lasta) og infrastrukturelle element på land (i første rekkje naust, sjå/brygge). I kortversjonen kan det også uttrykkes slik: samlingene består av båter og alle kulturuttrykk knytta til disse. På grunn av denne rettesnora har museet unngått å bli et bygdemuseum med stor spredning i objektstyper.

Kystens Arv har en stor samling av åpne råseilsbåter og objekter knyttet til kystkulturen. Båtene varierer i sjeldenhet og type, og består av 70 båter, her av både i eierskap av KA og deponerte fra private og andre museer. I tillegg har museet ca 4000 registrerte objekter og ca 12000 uregistrerte. Objektene er knyttet til kystkultur og båtliv. En del av objektene befinner seg i utstillinger. KA har objekter av jern, tre, tekstil i tillegg til arkiv og foto. KA har også intervjumateriale, lydband og digitalt, i tillegg til film, i hovedsak dokumentasjon av handverksteknikker.

5.3.3 Magasinforhold

Det finnes ikke noe magasin på Kystens Arv i 2012. Objektssamlingen oppbevares pr i dag på 7 forskjellige lager uten temperaturkontroll eller skadedyrkontroll. De fleste registrerte objekter er pakket ned i plastkasser med lokk. Disse er nummerert og innholdet er notert på lister. Det er også tatt bilder av hvert enkelt objekt før den ble plassert i kassen. Båtsamlingen er plasskrevende og oppbevares på 3 forskjellige låver og 1 industribygg. Noen båter står også ute.

5.3.4 Personressurser

Kystens Arv har totalt 11 ansatte fordelt på 9,5 årsverk. Av disse er det en konservator (1 årsverk) som har ansvar for samlingene. Ingen er ansatt for å restaurere bygninger.

5.3.5 Utfordringer

Det må bygges et egnet magasin innen kort tid for å unngå økt forringelse av objektssamlingen, spesielt gjelder dette den store båtsamlinga og de eldste objektene. Etter arkitektkonkurranse som ble avholdt i 2012, ble det vedtatt et nytt magasinbygg på Kystens Arv. Oppstart bygging er ennå ikke vedtatt. Det høye antallet uregistrerte objekter, er bekymringsfullt, og arbeidet skal prioriteres. Likedan skal fokus økes på brannsikring av de forskjellige lagerplassene.

5.4 Ringve

5.4.1 Museets formål

Stiftelsen Ringve Museum Musikkhistoriske Samlinger har som nasjonalt musikkhistorisk museum som overordnet formål å samle inn og bevare musikkinstrumenter og andre musikalier fra ulike tider og kulturer, samt å dokumentere og formidle kunnskap om disse.

Med utgangspunkt i samlingene skal museet drive forskning.

Utover dette skal Stiftelsen Ringve Museum Musikkhistoriske Samlinger bevare, dokumentere og formidle kunnskap om museets øvrige samlinger som omfatter Ringve Gårds historie, herunder Tordenskiold-samlingen. I tillegg kan stiftelsen drive annet kulturarbeid, slik som å arrangere temporære utstillinger, konserter etc.

5.4.2 Beskrivelse av samlingene

Musikkinstrumenter, fonogram- og notesamlinger utgjør hoveddelen av samlingene. Det finnes også en fotosamling, en autografsamling, en samling med tilknytning til gårdens historie, en samling knyttet til Tordenskiold samt selve bygningene fra 1700-, 1800- og 1900-tallet. Av disse er én bygning vedtaksfredet. Det er registrert rundt 4500 objekter i tillegg til arkivene. Det er et etterslep i registrering og konservering av objekter og arkivalier som utgjør ca. 30%. Ringve har også en «bruksobjektssamling» d.v.s. objekter som fysisk brukes i formidling og undervisning, det kan være kopier, dubletter eller originaler dersom det regnes som forsvarlig. Det er utarbeidet et regelverk om dette.

Det eksisterer en innsamlingsplan for musikkinstrumenter, hvilken styrer innsamlingen. Registrering og dokumentasjon skjer kontinuerlig, ofte i sammenheng med prosjekter, men også systematisk ved mottak. Ca. 100 av objektene er lyddokumentert fra ulike konserter, studio- eller kontekstuelle opptak. Dokumentasjonsarbeidet inngår i handlingsplanen til den enkelte konservator. Den enkeltes interesser og kunnskaper ligger til grunn for satsingen, og dette holder store deler av samlingene 'i aktivitet'. Det er tatt høyde for utvikling av rutiner innen sikkerhet, bevaring, håndtering, katastrofeberedskap, transport, innlån-utlån. Ringve er også i utviklingen for verktøy for registrering, digitalisering og tilgjengeliggjøring på Digitalt museum.

Museet er med i DigiMiST. Med det nye bygget vil større deler av samlingene bli utstilt og mye mer fysisk tilgjengelig. En audioguide med 50 fortellinger tilgjengeliggjør mer kunnskap enn tidligere, og objektsamlingene publiseres fortløpende på digitalt museum. I 2012 er nære alle 1800 musikkinstrumenter publisert på Digitalt Museum.

5.4.3 Magasinforhold

Det er relativt gode lagringsforhold i magasinet på **Dora** på 800m², som deles med Rockheim. Det er bygget inn en mesanin, hvorav Ringve benytter plassen i 1. og Rockheim plassen i 2. etasje. Lokalet er utstyrt med bevegelige, doble arkivskap, tunglasthyller, store uttrekkbare gittervegger til oppheng av malerier og et løsemiddelskap med avsuganlegg for farlige stoffer som skal langtidslagres. Det er montert en fotovegg for fotografering av gjenstander, og det er tilgang til internett, Primus og fellesserveren til MiST.

En avfukter er installert, som regulerer luftfuktigheten jevnt på 50% RH. Temperaturen svinger i årsrytme langsomt mellom 15 og 20 grader C. Datalogger sender klimadata til Ringve.

Gulvet er belagt med epoksy, veggene med akrylmaling. Det er innbygget en støv-/klimasluse. Lokalet blir rengjort en gang per år av et innleid firma. Belysningen er stort sett styrt med bevegelsesmelder. Rommet er koblet til brannsentralen.

Frakt av gjenstander skjer med bil, som kan kjøre inn i korridoren foran magasindøren.

Siden magasinet ligger delvis under havnivå, må det på sikt installeres vannfølere på gulvet. Det mangler et mottaksrom for å kunne skille og undersøke innkommende, evt. kontaminerte objekter fra magasinet. Det er høy støvbelastning i rommet. Det finnes ikke atskilt lager til driftsmateriale. Transportkasser, hyllesystemdeler, bukker etc. må lagres i samme rom som museumsobjektene.

Ringves **kjellermagasin** er under oppgradering i 2012/2013. Det blir satt inn et manuelt rullearkiv med mulighet å oppbevare instrumenter, som ikke tåler å ligge i langtidslagringen. Magasinet er klimatisert. Ventilasjonsanlegget i taket skal sikres med vannfangerenner mot vannlekkasje. Rommet er et gjennomgangsrom til et teknisk rom for drift.

Ringves **arkiv på loftet i Driftsbygningen** er utstyrt med et klimaanlegg. Rommet er overfylt.

Lokalene på **loftene i Hovedbygningen** og i Driftsbygningen, samt et lager i kjelleren i Privatbolig er overhodet ikke egnet som magasin. Det fare for skadedyr, det er mange insekter som har tilgang inn og ut. Det er sterke klimasvingninger og trange, fysisk usikrete forhold.

5.4.4 Personalsituasjonen

Staben på Ringve har en blanding av ny og gammel kompetanse, som gir mulighet for utvikling og nye måter å bruke og formidle museet på. Det er ansatt 4 personer innen samlingsforvaltning (3 årsverk): 2 x 50% og 2 x 100% stillinger, hvorav 1,5 stillinger jobber konkret med samlingsforvaltning.

5.4.5 utfordringer

Lagringen av objektene, som nå befinner seg på loftet i MIH (Museet i Hovedbygningen) og i kjelleren i Privaten må forbedres. Best er det om objektene flyttes ut derfra. Magasinforholdene på Ringve er spredt over gården på loftene og i kjellerne. Transportveiene vil alltid være en utfordring.

Det er etterslep i registrering og konservering av objekter og arkivalier. Med nybygget som huser et nytt utstillingsareal, vil oppgavene øke for registrering, magasinering, montering og konservering av objekter. Dette vil bety en økt trafikkering av objekter. utfordringen å bearbeide etterslepet vil derfor vokse.

Det mangler dokumentasjon om en stor del av objektene. Registrering av objektene, som ikke er musikkinstrumenter burde økes. Det burde lages en innsamlingsplan for rekvisitt (bruksobjekter), noter og musikalia. Det er behov for bibliotekar og innlegging av data i arkivsystemet ASTA.

Til oppbevaring av elektronikk og metallobjekter burde det opprettes et tørt magasin med 30% RH. Driftsmateriale burde lagres i et separat rom på Dora, det burde innrettes et mottaksrom. Pga. at Dora er utsatt for vannskade, burde det installeres vannfølere på gulvet.

5.5 Rockheim

5.5.1 Museets formål

Rockheim er norsk populærmusikks kollektive hukommelse – en systematisk kunnskapsbank som danner grunnlaget for opplevelser og fortellinger som gir folk økt innsikt i musikken, menneskene og samfunnet for øvrig.

(Virksomhetside fra handlingsplan 2011-2012.)

Rockheim skal være et senter for opplevelse, formidling, kunnskap og forskning om norsk populærmusikk med hovedvekt på pop og rock fra 1950-tallet til i dag. Rockheim skal formidle norsk pop- og rockehistorie både i fysiske utstillinger og på nett.

Rockheim har det nasjonale ansvaret for å utvikle formidlingsmetodikk for kunnskap og opplevelse til forskningsmiljøer og et allment publikum. Sammen med Nasjonalbiblioteket (NB) har Rockheim nasjonalt mandat og ansvar for innsamling, bevaring, registrering og formidling av norsk populærmusikkhistorie.³ Arbeidsfordelingen forløper seg hovedsakelig slik: NB forvalter publisert materiale som faller inn under pliktavleveringsloven, samt upublisert arkivmateriale særlig tilknyttet lydproduksjon. Rockheim forvalter de konvensjonelle museumsobjektene, som f.eks. instrumenter og klær. I tillegg har Rockheim ansvaret for å bygge opp en egen basissamling med arkivmateriale. Noe av dette materiale vil dublere innholdet i NBs samling, men vil være forsvarlig når dette inngår i museale kontekster.

5.5.2 Beskrivelse av samlingene

Samlingen består hovedsakelig av digitalt materiale (audiovisuelt, bilde & lyd), instrumenter, tekstiler, scenerekvisitter, musikkteknologi (f.eks. inn- og avspillingsutstyr), fono- og videogram, privatarkivalia, fotografi, plakater, småtrykk og annet promomateriale. Generelt sett representerer samlingen populærmusikkens historie og samtid i Norge, samt norsk populærmusikk internasjonalt. Gjenstandssamlingen representerer både eksemplar (med bestemt proveniens) og type (uten proveniens). En del enkeltobjekter er deponert hos museet (f.eks. instrumenter og musikkteknologisk utstyr), en vesentlig fotosamling er deponert for digitalisering, i tillegg er en større kostyme- og rekvisittsamling deponert på ubestemt tid. Rockheim har en mindre brukssamling instrumenter knyttet til formidlings- eller undervisningsformål. I tillegg eksisterer en rekvisittsamling til utstillingsformål. Den totale samlingens størrelse er uvisst inntil videre grunnet stort etterslep i tilvekstføring/registrering/dokumentasjon (evt. manglende prioritering/ressurser på forvaltningsområdet).

3 St.prp. nr. 1 (2005-2006) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006)

5.5.3 Magasinforhold

Tilfredsstillende forhold på fjernmagasin (Dora, delt med Ringve, se kap. 5.4.3). I utgangspunktet er fasilitetene lokalt gode, men det er manglende kontroll/styring av klima i nærmagasin (3. etg), støvbinding av yttervegger etter ferdigstillelse gjenstår i tillegg. Konservator i engasjement kartlegger årsak til ustabil klima og har iverksatt tiltak for å forbedre situasjonen i 2012. Kartleggingen viser så langt at relativ luftfuktighet varierer for mye både i korte og over lengre tidsperioder og at temperaturen i enkelte rom er altfor høy, i tillegg er det unødvendig mange luftskifter per døgn.

5.5.4 Personalsituasjonen

Totalt har museet 18,5 årsverk, hvorav 14 hele stillinger og 6 75 %-stillinger. I tillegg kommer x antall årsverk fordelt på 13 omviserstillinger.

Per i dag har Rockheim 5 årsverk som berører samlingsforvaltningsarbeid: 3 konservatorer, musikkbibliotekar og rockhistoriker. Ingen av konservatorene er såkalt material- eller objektkonservator (conservator). Ingen av stillingene er 100% viet samlingsforvaltning. I flere av disse årsverkene inngår ansvar for forskning og formidling, for eksempel kuratorvirksomhet og lignende innholdsproduksjon.

5.5.5 Utfordringer

Noen av museets utfordringer knyttet til samlingsforvaltning er etterslepets omfang i registrering og dokumentasjon av både digitalt og fysisk materiale i samlingen; de klimatiske forholdene i både nærmagasin og deler av utstillingsarealene er for ustabile; manglende stillingsressurs på så vel eldre som moderne materialtyper gjør de førstnevnte utfordringene desto vanskeligere, når det kommer til pro- og reaktiv konservering; de allerede nevnte utfordringene kan medføre til at tilgjengeliggjøring av materiale for forskningsformål (til både interne og eksterne ressurser) forsinkes mer enn nødvendig; bevisstheten omkring prioritering av samlinger og ansvarsdeling med Nasjonalbiblioteket bør økes.

Fra et forvaltningsperspektiv er altså de klimatiske forholdene i hovedutstillingen problematiske. Både temperatur og relativ luftfuktighet varierer ofte. Generell risiko her er hurtigere kjemisk nedbrytningstid og betraktelig kortere levetid for organisk materiale, f.eks. gjennom krakelering, deformasjoner og lignende. Forhold i temporære utstillingsarealer er dessuten ikke kartlagt.

5.6. Trondheim Kunstmuseum

5.6.1 Museets formål

Trondheim Kunstmuseum har som formål å skape interesse for og øke kunnskap om billedkunst og andre visuelle uttrykksformer. Dette søkes oppnådd ved ervervelse, bevaring, vitenskapelig forskning og formidling, herunder utstilling av ulike kunstformer. Museet skal være et dokumentasjons- og kompetansesenter for regionen, dvs. så langt det er mulig å søke å fange opp vesentlige nasjonale og internasjonale strømninger. Museet vil bidra med kunstformidling i et nasjonalt nettverk. Trondheim Kunstmuseum skal være en allmenntilgjengelig institusjon i samfunnets og samfunnsutviklingens tjeneste, være modig og ha høy kvalitet.

5.6.2 Beskrivelse av samlingen

Store deler av samlingens hovedverk ble innkjøpt i tiden fra 1891 og fem til 1914, da kunstforeningen nøt godt av innkjøpsmidler fra Trondhjems Brændevinssamlag. Innkjøpene skjedde gjerne fra konkurranseutstillinger, der mange av de sentrale norske kunstnere sendte inn bilder. Også i mellomkrigstiden, og ikke minst i tiden etter andre verdenskrig, har samlingen økt kraftig. Dette gjennom innkjøp til dels gjort mulig av økonomiske gaver og generøse kunst donasjoner, slik at den i dag omfatter ca 5000 kunstverk, Norges tredje største kunstsamling. Det meste av samlingen er billedkunst, med en betraktelig andel internasjonal grafikk, men også skulptur, foto, film og installasjoner er representert.

5.6.3 Magasinforhold

Trondheim Kunstmuseum har to magasin i Bispegata. Et som hovedsakelig er for maleri og et hvor grafikk, foto og skulptur oppbevares. Det er de siste årene gjort en betraktelig utbedring i magasin, hvor disse nå skal være helt tette. Dvs. at det skal være ingen ytre påvirkning i forhold til temperaturer og både temperatur og luftfuktighet holdes derfor stabilt. I tillegg er det et brannslukningssystem basert på gass. En stor jobb gjenstår for å få tilfredsstillende oppheng og bevaring av billedkunsten. Mange objekter trenger sårt til konservering og svært mange må ha nytt oppheng. Oppbevaringen av grafikk er ikke tilfredsstillende, mye står i rammer og mye er lagret i ikke tilfredsstillende treskuffer. Å lagre grafikk og skulptur sammen er heller ikke ideelt, da mange materialer ikke skal ha samme temperatur. Planene er en endring og utbedring av oppbevaringen.

Dora har en lagringskapasitet for større verk, så der er de store maleriene og plasskrevende objekter. Der er det stabil temperatur med avfuktingsanlegg.

Grunnet oppussing av museet, vil det også skje en del i forhold til magasin. Mer av kjelleren vil bli brukt, men her er ikke utviklingsplanene helt klare enda.

5.6.4 Personalressurser

Trondheim kunstmuseum har 14 faste stillinger, av disse er åtte heltidsstillinger. Til dette kommer ekstravakter og omvisere/formidlere, til sammen har museet 15,5 årsverk. En av stillingene (100 %) er konservator med samlingsansvar, men samlingsforvaltningsoppgavene kommer i tillegg til annen virksomhet knyttet til utstillingsproduksjon. Vedkommende har vært sykemeldt og i barselspermisjon i 2012. En annen konservator har hatt ansvar for registrering og oppfølging av Kunstgaven Bleken/Sitter, men vedkommende hadde studiepermisjon i 2012. Museet hadde ikke en teknisk konservator i 2012, men en 50 % stilling som teknisk konservator ble lyst ut i desember 2012, med ansettelse våren 2013.

5.6.5 utfordringer

Plassmangel er helt klart et nåværende problem. Resurser er det største problemet når det gjelder samlingsforvaltning, for liten kapasitet til å ta etter tidligere forlagte arbeidsoppgaver og nåværende innlemming, oppfølging av deponering og utlån. Organisering, konservering og registrering av samlingen ligger langt etter ønskelig nivå.

5.7 Nordenfjeldske kunstindustrimuseum

5.7.1 Museets formål

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum har som formål å samle og fremme nasjonalt og internasjonalt kunsthåndverk og design fra fortid og samtid. Dette skal skje bl.a. gjennom regelmessig utbygging av samlingene, ved forskning i og formidling av kunsthåndverk og design av høy kvalitet. I formidlingsarbeidet står visning av utstillinger, både egenproduserte og innlånte, sentralt.

Museet skal likeledes ha et fagbibliotek.

5.7.2 Beskrivelse av samlingene

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum har en gjenstandsmasse på ca. 30.000 numre.

I tillegg kommer fotosamlingen på ca. 200.000 fotografier, arkivsamlingen på ca. 25 hyllemeter og biblioteket på ca. 25.000 bind.

Gjenstandssamlingen består hovedsakelig av møbler, keramikk, glass, metall og tekstil. Størst er tekstilsamlingen som omfatter alt fra drakter og drakttilbehør, til strikk, broderi, stofftrykk og

vev. Dessuten har museet en stor plakatsamling fra 1890-årene og frem til i dag.

5.7.3 Magasinforhold

Magasinene på Kunstindustrimuseet består av mange større og mindre rom hvor ulike gjenstandsgrupper er samlet. Samlingen av japansk og kinesisk kunst har et eget rom, det er

ett stort rom for møbler med hems for moderne industridesign, ett stort rom og hems kun for stoler og store keramiske arbeider, ett for arkivmateriale og diverse store objekter i samlingen, foruten tre mindre rom til keramikk, glass og smykker.

Det er også tre middels store rom for tekstiler. I ett av dem er det et skuffesystem for lagring av plakater. I tillegg er det et eget lite rom med hyllesystem for oppbevaring av museets omfattende fottoysamling. Museet har også et bokmagasin.

Hele museet, inkludert alle magasinrom har klimaanlegg, men det er ingen individuelle klimasoner tilpasset de ulike materialgruppene. Dessuten er klimaanlegget delvis ute av drift. Det skyldes at det er så foreldet at komponenter går i stykker jevnlig. Det må derfor byttes ut.

Det største problemet er at magasinene har blitt så fulle det er fare for at gjenstandene tar skade av det. Museet trenger kompaktmagasiner til alle smågjenstander, som nå ikke bare oppbevares i gamle studiomontre, men også i møbler som er en del av samlingen. Det trengs lukkede oppbevaringsløsninger for alle møbler, som gjør at de er mindre utsatt for støv, murdryss og skader ved flytting. En del av gjenstandene er spesielt utsatt på grunn av lav takhøyde og vanskelig tilgang, f.eks. hemsene med hyllene for industridesign som er overfylte. En ny og mer hensiktsmessig innredning av de tre tekstilmagasinene, med blant annet kompaktmagasin, vil være tilstrekkelig som en midlertidig løsning. Et magasinrom er dessuten et ikke innredet til magasin, men er et tidligere fotoatelier. Magasinet for kinesisk og japansk kunsthåndverk er for trangt og det er et stort varmemproblem der på sommerstid, og disse gjenstandene trenger derfor også en mer forsvarlig og hensiktsmessig plassering.

Museets bibliotek befinner seg i en gammel brannfarlig bygning og under kummerlige forhold.

5.7.4 Personalressurser

Museet har 18 faste stillinger, mange av dem deltidsstillinger. Det er ca. 12,5 årsverk. Av disse arbeider 5 med samlingen: 2 konservatorstillinger (2 årsv.) 1 museumsregistrator (0,7 årsv.) og 1 tekstilkonsulent (0,6 årsv.) og assistent (0,5 årsv.). Den ene konservatorstillingen har imidlertid Austråttborgen som hovedarbeidsområde.

5.7.5 Utfordringer

De største utfordringene ligger i det faktum at dagens kunsthåndverk har økt i format de siste par ti-årene. Det har ikke bare ført til at magasinene er overfylte, men også til lagring av nye materialgrupper og installasjoner av ulike typer. Det har resultert i et skrikende behov for eksterne magasiner, noe vi i lengre tid har arbeidet for å få. De lokaler som hittil har vært vurdert, er imidlertid ikke blitt funnet tilfredsstillende for museets objekter.

I tillegg kommer kravene til nedfrysing av objekter, for å forhindre angrep av skadedyr på samlingene. Dette krever et fryserom i nær tilknytning til bakre port, der store utstillinger og enkeltobjekter tas inn i museet. Dagens situasjon med en enkelt husholdningsfryser på en hems i museets 4. etasje er både upraktisk og tidkrevende og dessuten ikke egnet for større objekter.

Biblioteket er en også en utfordring. Selv om de mest sjeldne og verdifulle deler av biblioteket og spesialarkivene, har sin plass i Bokmagasinet i museets hovedbygning, bør også resten av bøkene få bedre og brannsikre lagringsforhold. Av sikkerhetshensyn er det for lengst innført en klar regel om at museumsobjekter og eventuelle innlånte objekter, aldri må oppbevares i trebygningen, men kun på låste kontorer eller magasiner i museets hovedbygning.

Dessuten er det en stor utfordring på personalsiden. Stillingen som museumsregistrator ligger vakant. Den ene konservatorstillingen er for tiden bare et engasjement. Det er også stort behov for tilgang til teknisk konservator, fotograf og bibliotekar. Det ble for noen år tilbake forhandlet med Bibsys og klargjort for en felles bibliotekar for noen av byens museer, men dessverre uten at man kom til enighet.

5.8 Trøndelag Folkemuseum

5.8.1 Museets formål

Trøndelag Folkemuseums formål er å ivareta kulturgods fra det trønderske kulturområde, fortrinnsvis fra etter-reformatorisk tid og fram til våre dager. Museet skal sikre seg representative bygninger og gjenstander og sørge for forsvarlig oppbevaring og vedlikehold av disse.

Det skal også utføre kulturhistorisk forskning og dokumentasjon i landsdelen med utgangspunkt i museets samlinger, og vende seg til allmennheten gjennom utstillinger, publikasjoner og foredrag, og formidle kulturhistorisk kunnskap og forståelse på andre måter.

5.8.2 Beskrivelse av samlingene

Sverresborg har den desidert største samlingen av museene i MIST, noe som både har bakgrunn i at museet er en gammel institusjon og at virksomhetsområdet er omfattende. Hverdagsliv i by og på land kan være en fellesnevner for samlingen.

Gjenstandssamlingene

Ut fra et anslag har museet ca. 100 000 gjenstander, men dette er et tall det er knyttet noe usikkerhet til fordi flere gjenstander er registrert under samme nummer i en del tilfeller. Det er heller ikke kjent hvor mange gjenstander som ikke er registrert.

Museets gjeldende innsamlingsplan er knyttet til 3 hovedfelt:

Barn og unge

Sverresborg har landets største barnehagehistoriske samling. Fra Nordafjeldske Skolemuseum har museet landets beste læreboksamling samt objekter knyttet til skole og undervisning. Samlingene består også av en samling knyttet til fødsel med objekter fra E.C.Dahls stiftelse), samt barneklær, leketøy m.v.

Hus og innbo

Sverresborg har en stor samling av bygninger fra Trondheim og Trøndelag, hvorav 77 er gjenreist og om lag 29 bygninger er lagret. I tillegg eier museet bygninger som fortsatt står "på rot" i sitt opprinnelige miljø, slik som Flatberg bedehus i Haltdalen.

Samlingene inkluderer også innbo som stilmøbler, eldre bygdemøbler, ovner og husgeråd knyttet til melkestell, baking og matlaging. Museet har også en stor samling av tekstilredskaper som mangletrær, rokker m.v. Dessuten en omfattende folkekunstsamling med ølboller, ølkanner, skap, kister, golvklokker m.v. Det fins også en stor og fin samling av drakt og tekstil, deriblant faner fra lag og foreninger samt possement.

Fiske, sjøfart, handel, næringsvirksomhet

Museet har åpne båter samt en stor samling båtmodeller, en stor fiskerisamling og en stor samling malerier av skip og fartøy fra Trondhjems Sjøfartsmuseum. Fra handelsvirksomhet finnes bl.a. en del reklamemateriell, vekter osv. Det finnes store samlinger av apotekutstyr, tannlegeutstyr og legeutstyr. På håndverkssiden finnes utstyr fra flere typer håndverk: skomaker, skimaker, farger/tøytrykker, snekker, urmaker, boktrykker, sølv- og gullsmed m.v.

Spesialsamlinger

Museet har også en rekke spesialsamlinger: En figurteatersamling som også inneholder dokumentasjon på hele Petrusjka teaters virksomhet, en døvehistorisk samling med gjenstander og foto (Norsk Døvemuseum), ellers samlinger med ski, der noe er deponert fra Trondhjems Skiklub, kjøretøy (vogner og sleder), landbruksutstyr, m.v

Fotosamling, intervju og film

Fotosamlingen består hovedsakelig av Schröder-arkivet med sine 700 000 enheter av historisk og dokumentarisk innhold,

og ca. 1 000 000 enheter med portrettnegativer. Det resterende originale materialet består av ca. 15 000 enheter basert på samlinger av varierende størrelser gitt i gave eller deponert til museet. I tillegg finnes ca. 100 000 reproduksjoner basert på et innsamlings- og fotobevaringsarbeid fra 1970-tallet og fram til i dag. Et dias-arkiv på ca. 13 000 enheter inngår også i samlingene.

Museet har også mye intervju- og filmmateriale, bl.a. utgjør skolefilmer et stort materiale.

Bøker og arkiv

I tillegg til en stor boksamling har museet en del privatarkiv knyttet til museets samlinger, bl.a. et stort arkiv etter farger H.N.Schjølberg og etter familien Hirsch som eide Løveapoteket. Videre arkivene etter E.Mogstad som også har gitt en stor objektssamling til museet, samt fra møbelsnekker Fredriksen. Museet har også båttegninger og arkivalier fra Trondhjems fiskeriselskap og båtbygger Johannes Selsvik.

5.8.3 Magasinforhold

Magasinforholdene på Sverresborg er svært alvorlige. Museet oppbevarer gjenstander i ca. 42 forskjellige lokaliteter innenfor og utenfor museumsområdet. De fleste magasiner tilfredsstillende ikke minimumskravene til oppbevaring av gjenstander. En stor del av gjenstandene er utsatt for dårlig klima (temperatur, luftfuktighet, lys), utilstrekkelig sikkerhet, dårlig lagring (uegnede materialer/emballasje, skadedyr/mugg, støv/smuss, nedbryting) og utilgjengelighet. I tillegg er de fleste magasiner blitt så overfylt at gjenstandene utgjør en fare for seg selv. Det vil si at på grunn av plassmangel er de fleste gjenstander stablet hulter til bulter og mange skader tilføyes ved denne lagvis oppbevaring.

Mesteparten av samlingene er lagret på museumsområdet, og magasinene der kan deles inn i fem forskjellige typer: Magasiner over jord, magasiner under jord, container, skur/låven og antikvariske bygninger. Hovedparten av samlingene befinner seg i overfylte magasin under dårlige klimatiske forhold. De underjordiske magasinene har det mest stabile klimaet, men de også overfylte og dermed lite tilgjengelige.

Forholdene i fjernmagasinene varierer fra tilfredsstillende til svært dårlig. Ett av disse har stabilt klima og er velegnet for store gjenstander som for eksempel vogner og store møbler. Dette magasinet er fortsatt under oppbygging, men har likevel snart sprengt kapasiteten.

I de to andre fjernmagasinene oppbevares det bl.a. store og tunge gjenstander fra Sjøfartsmuseets samlinger, et mekanisk verksted, hestesleder, møbler og gjenstander fra fiskerisamlingen. Uteklima og inneklima er tilnærmet det samme i disse magasinene, de er overfylte, reoler mangler, og gjenstandene er stablet hulter til bulter. Generelt er disse lagerlokalene uegnet som magasin. I tillegg ligger de langt unna museet og er vanskelig å inkludere

i den daglige driften.

Ingen av museets magasiner har klimaanlegg (eller klimaanlegg som fungerer), noe som resulterer i til dels svært varierende klimaforhold. Som eksempel så varierer klimaet i tekstilmagasinet og fotomagasinet på fra min RH 13 % til max RH 70 % i løpet av et år. Møbler og store gjenstander plassert i antikvariske hus er svært utsatt for støv, skitt, og vannlekkasje. Ikke sjelden ses nedbryting p.g.a. mugg, fugleskitt mm

De fleste av de 29 antikvariske hus som er lagret på museet blir oppbevart enten utendørs under provisoriske tak eller fordelt i mange forskjellige skur/låver rundt omkring på museet. Nesten alle bygninger og deler har blitt lagret under dårlige vilkår i mange år og er utsatt for forfall og nedbryting.

5.8.4 Personalressurser

Museet har totalt 27 fast ansatte, derav 20 hele stillinger og 7 deltidsstillinger. Av disse er det 11 stillinger tilknyttet samlingsforvaltning og 3 faste stillinger knyttet til bygningsvern. Mange av disse har også mange oppgaver på andre områder som de ivaretar.

Etter årsverk fordeler stillingene innenfor samlingsforvaltning seg slik:

Registrering, dokumentasjon, magasin, foto: 3,5 årsv.

Konservatorer (curators) 3,5 årsv.

Materialkonservatorer (conservators) 3 årsv.

Bygningsvern 3 årsv.

5.8.5 utfordringer

De største utfordringene for Sverresborg er de store uregistrerte og dårlig lagrete objektssamlingene og forholdene til de antikvariske bygningene som krever et konstant vedlikehold for å bevares og formidles. Det er et stort behov for nye klimaregulerte magasin med egnet innredning og flere personalressurser som står i forhold til de store samlingene. Å digitalisere og gjøre tilgjengelig den store fotosamlingen er en formidabel oppgave, men også det store etterslepet når det gjelder registrering og konservering av gjenstandssamlingen.

6. Samlingsutvikling

Samlingsutvikling er den planlagte utvikling av en museumssamling. Det innbefatter overordnede strategier, prioriteringer, prosedyrer og rutiner for mottak og bevaring, prioriteringer og vurderinger av relevans – fra mottak til avhending/kassasjon. Samlingsutviklingen skal forholde seg til museenes formålsparagrafer og skal henge sammen med mål- og strategiplaner, planer for formidling og forskning. Det er viktig å ta utgangspunkt i samfunnets behov for kunnskap og informasjon.

6.1 Samlingsutvikling i museologisk perspektiv

Hvilke kriterier som bør ligge til grunn for museenes samlingspolitikk har aldri vært statisk. I lys av samfunnsendringer vil også vurderingene av hva som representerer «det beste» og selve formålet med museenes virksomhet, gi en dynamikk i samlingsarbeidet og utvikle samlingen.

Samlingsforvaltning var en tid ensbetydende med tilvekst i samlingene og bevaring og kategorisering av objektene. Fra midten av 1800-tallet var museenes formål og «ta vare på det beste i kulturarven». Dette ble et viktig bidrag i den kulturelle nasjonsbyggingen, særlig fra nasjonalromantikken tid og fremover. I dette perspektivet kan man si at kulturarv handlet om døde ting fra en fastfrosset fortid. Museene var preget av datidens vitenskapelige positivisme, der objektivitet, historiens lineære karakter og rasjonalitet, var blant de viktigste nøkkelordene. Troen på den objektive vitenskapen førte til en tro på gjenstandenes egenverdi, der tingene i seg selv fremsto som objektive fortellinger, i kronologisk rekkefølge. Senere har kulturarv blitt mer forstått som et spørsmål om å forvalte viktige felles samfunnsverdier for fremtiden. Dette har skjedd samtidig med at den nasjonale identiteten, den kollektive identitetsbyggingen, har veket plass for en mer individualistisk tilnærming til identitet. Det innebærer ikke bare at kulturarven er noe mer enn gamle materielle ting, men også at begrepet har blitt knyttet sterkere til spørsmålet om individers danning og inkluderende, politiske fellesskap.

I St.meld.nr.49 (2008–2009) uttrykkes dette nye synet på museenes samfunnsoppdrag slik:

«Wangari Maathai som fikk Nobels fredspris for noen år siden, har uttalt følgende: Kulturarven er vegviseren på vegen mot ei ukjent framtid og referansepunktet til fortida. Uten slike rettesnorer blir samfunnet svekket og smuldrer opp. Utfra et slikt perspektiv, er museenes virksomhet viktig for demokratiet og dets utvikling, og dette begrunner og legitimerer museenes virksomhet. Det er derfor naturlig å se museenes rolle som kunnskapsprodusenter, og deres samfunnsreflekterende, oppdragende og dannende funksjon i sammenheng med dette.»

Dette har også føringer for museenes samlinger og utvikling av disse.

Peter Aronsson beskriver to motsetninger innenfor museenes bevaringsstrategier.⁴ På den ene siden finnes den tradisjonelle objekt-orienterte bevaringsstrategien, basert på en idé om at tingenes verdi ligger i at de er autentiske etterlevninger. På den andre siden finnes en bevaringsstrategi begrunnet i tingenes betydning som dokumentasjon av historiske prosesser eller sosiale relasjoner. Ved sistnevnte strategi kan man si at gjenstandene selv fremstår som

4 Aronsson, Peter; Historiebruk – att använda det förflutna, Malmö: Studentlitteratur 2004

fortolkningsbare symboler for en dynamisk og flerkontekstuell formidling og forståelse av fortiden. Fortidens materielle kulturer blir her mindre betydningsfulle som kulturarv. Mange utstillinger i dag er konseptuelle der objektet selv har en mindre fremtredende rolle. Konteksten er viktigere og selve strukturen i utstillingene kan like godt være tematisk som kronologisk. Formålet med utstillingene er ofte identitetsbygging og demokratisk læring. Den enkelte museumsbruker sees som en aktiv deltaker og medskaper av mening og læring. ICOMS internasjonale komité for dokumentasjon(CIDOC) oppsummerer dette slik i invitasjonen til en konferanse i 2007:

”The museum is no longer a place to store things we feel people will be interested in. It is now a hub for communication about, and contextualization of, the objects we hold, the people who created them and the people who have come to interact with them”⁵

Dette medfører at vi må stille nye spørsmål til samlingene og samlingenes betydning i vår tid. Hvem skal museene være til for og har samlingene relevans for dagens og framtidens befolkning? Hva er viktig å samle inn lokalt, regionalt, nasjonalt, internasjonalt? Her har MIST-museene ulike målsetninger som skal fylles, men kravet til relevans for samtid og framtid er felles.

Det er viktig å drøfte hva dagens fokus på å begrense inntaket (Samhandlingsplanen og stortingsmeldinga «Framtidens museum») vil bety for framtidige museumsbesøkere. Spørsmålet må snarere være hva en skal begrense inntaket av. 1900-tallets historie har lenge vært et satsingsområde, men museene samler stadig inn objekter fra 17- og 1800-tallet. Er kystkultur fortsatt et forsømt område etter å ha vært et satsingsområde i 30 år?

Masseproduksjon erstatter ofte lokale varianter og gjør at en nasjonal innsamlingsplan vil kunne hindre at alle lokale og regionale museer samler på det samme. Selv om flere av museene i MiST er regionale eller nasjonale, vil alle museer ha en lokal forankring i den forstand at de fysisk befinner seg i et lokalsamfunn, og har flest besøkende fra nærliggende områder. De fleste vil dessuten også ta vare på lokal kulturarv i tillegg til det av regional/nasjonalt betydning.

I noen tilfeller vil man måtte nøye seg med digital dokumentasjon av et objekt i stedet for bevaring. Dette gjelder for eksempel svært store objekter, og objekter som ikke lar seg bevare (oljeplattform, industribygg, og noen kunstuttrykk som er temporære).

Dersom en i ytterste konsekvens har fullstendig inntaksstopp i en lengre tidsepoke, kan en lett komme til å frarøve en hel generasjon å finne «sin» gjenstandshistorie på museum. I dagens samfunn endrer gjenstandskulturen seg mye raskere enn tidligere og det er langt flere objekter enn for 100 år siden:

”Tvert om er ting kanskje viktigere enn nokon gong tidligere!”⁶

Dette blir sentrale spørsmål i arbeid med å oppdatere innsamlingsplanene.

5 Managing the global diversity of cultural information i 2007 (Vienna)

6 fra Sogn folkemuseums innsamlingsplan

6.2 Oversikt over samlingene

Dersom en ikke har oversikt over hva en har i samlingene, har en også vanskelig for å si ja eller nei til inntak. En kommer gjerne i skade for å tro at en allerede har objektet og sier nei til objekter en burde ha hatt. Motsatt kan en ta inn mye mer enn en burde. Derfor er det meget viktig at museene prioriterer arbeidet med Primus og publisering i Digitalt museum. Ved at en nå i Primusbasen ser hva de andre museene i MIST også har, vil dette være et godt hjelpemiddel for å styre samlingsforvaltningen regionalt.

Fra Norsk kulturråd ble det, på samlingsforvaltningsmøte på Gardermoen i april 2011, uttalt at Digitalt museum er det mest hensiktsmessige hjelpemidlet til å få en nasjonal oversikt over samlingene. Slik det er nå, ligger bare en brøkdel ute på Digitalt museum, og det er ingen ting som tyder på at alle objektene i samlingene vil bli publisert der i en overskuelig framtid. Foruten manglende personalressurser, skyldes dette for eksempel manglende eller for dårlige bilder av objektene, noe har man ikke lov å publisere, og andre ting vil man kanskje av diverse grunner ikke publisere. Det mest hensiktsmessige vil kanskje være at museene gir hverandre innsyn i hverandres databaser f.eks. gjennom Primus om mulig, eller ved at man sender hverandre utdrag fra databasene.

For kunstmuseene er det kostbart å tilgjengeliggjøre samlingsdata i form av avfotografert kunst for allmennheten grunnet opphavsrettigheter til kunsten og dermed vederlagsutgifter via BONO. Det er likevel fullt mulig å digitalisere eller registrere og forvalte kunstsamlingen i Primus.

Samlingene i MIST er på ingen måte fullstendig registrert i Primus. DigiMiST ble etablert som et toårig prosjekt i 2010, for å få alle museene i MIST til å starte prosessen med å digitalisere samlinger og påbegynne arbeidet med Primus. Dette er tidkrevende arbeid og derfor er det nødvendig med økte ressurser til dette feltet. Pr. i dag har ingen av museene noen som registrerer objekter på heltid. Det er på Sverresborg det største etterslepet finnes.

Sverresborgs samarbeid med frivillige, først og fremst leger og farmasøyter, som kan dele sin spesialkunnskap om objektene, er til stor hjelp for å skaffe god dokumentasjon. Det er imidlertid viktig med tett oppfølging fra fast ansatte for å få full effekt av frivillig arbeid.

Et konkret forslag er å etablere et katalogiserings-/registreringsteam (inventory team) som kan arbeide på tvers i museene i MIST, etter modell fra Glasgow. Teamet kan være sammensatt på forskjellig måte med ulike typer kompetanse slik som registrator, konservator, fotograf osv. Arbeidet må naturligvis skje i samarbeid med fagpersonale på de enkelte museene og inngå som en naturlig del av samlingsarbeidet. Målet er å oppnå flere Primus-registrerte objekter og dermed en bedre oversikt over samlingene, samt øke tilgjengeliggjøringen på DiMu, samt bedre samarbeid mellom museene i MIST. En kan med fordel tenke seg flere team i arbeid.

6.3 Innsamlings- og innkjøpsplaner

Det er viktig at alle museene har tydelige innsamlings- og innkjøpsplaner og ikke minst at de faktisk følger sine planer. Hvert museum må utarbeide og/eller oppdatere sine innsamlingsplaner i tråd med sine formålsparagrafer og strategiske planer. Dette er helt nødvendig for å kunne utøve en aktiv innsamlingspolitikk. En forsvarlig samlingsforvaltning trenger en målrettet innsamlingsstrategi. Tilstand, magasinplass, kapasitet og konserveringsomfang bør også tas med i beslutningsprosessen.

Et mye brukt uttrykk i innsamlingsplaner har vært og er å fylle hull i samlingen, iflg «Samhandlingsplanen»⁷. Da ser en på innsamling som totaldokumentasjon. Dette vil være umulig og følgelig et blindspor. Det kan derimot være aktuelt å komplettere visse samlinger dersom samlingen er av en slik art at det er mulig.

Å videreføre samlingen fram til i dag, er også mye brukt i innsamlingsplaner. Men hva med endringer og nye trekk som faller utenfor rammene av eksisterende samling?

«Samhandlingsplanen» understreker behovet for bærekraftig utvikling :

Bærekraft forutsetter at ulike generasjoner kan være med på å forme samlingene! Parallelt med at man forvalter det som er samlet tidligere, må det gis rom for oppdatering og fornyelse ⁸(s.24)

Representativitet er også et mye brukt begrep i innsamlingsplaner ved de kulturhistoriske museene. Å vite hva som er representativt for en tidsperiode eller for et geografisk distrikt kan være vanskelig. Kan samme objekt være representativt for et annet geografisk område også? Ved kunstmuseene er begrepet enda vanskeligere da det dreier seg først og fremst om unike

⁷ Samhandling og arbeidsdeling ved dokumentasjon og innsamling i kulturhistoriske museer, Norsk Kulturråd, januar 2012

⁸ Samme sted, s.24

objekter og egenskaper som forholder seg til representativitet på en helt annen måte enn det kulturhistoriske museer gjør.

Kvalitet er et sentralt begrep for kunstmuseenes akvisisjoner, men det er et begrep som skifter innhold og tilpassing over tid.

Innsamling knyttet til forskning og formidling

Det er avgjørende at museene stadig utvikler solid faglig grunnlag for sin samlingsaktivitet, og at institusjonene har en innsamlingspolitikk som er forankret i samfunnets kunnskapsbehov og forskningsbaserte problemstillinger”, heter det i Stortingsmelding 49°. Det betyr i praksis at innsamling og forskning må utvikle seg sammen. Innsamlingen må også i sterkere grad være knyttet til formidling slik at en ser etter potensial for utstillinger, innredning av bygninger og undervisning. Dersom det utvikles gode planer for formidling, kan eksempelvis Sverresborg kunne se potensial i møbler m.v som kan brukes i innredninger av bygninger i Gammelbyen. Dette vil være en måte å strukturere inntaket på og ikke samle for magasin. På samme måte vil forskningsplaner kunne legge føringer på hva som skal samles inn og dokumenteres. Omvendt bør samlingene i seg selv gjenspeiles både i formidlings- og forskningsplaner.

Innsamling som fortellinger er en annen måte å se på innsamlingen på. Det handler om kontekstualisering av samlinger som gjerne kan skje som ledd i prosjektbasert arbeid. Innsamling av objekter fra 1970-tallet på Jantli for å innrede en ny 1970-tallsavdeling er ett eksempel. Den gamle by i Århus sitt arbeid med å utvikle miljø fra 1974 et annet. Da samles også foto, bygningsmaterialer m.v. Dette er å betrakte som eksempler på en aktiv innsamling der en knytter an både til formidling og forskning.

Historier kan knyttes både til kunsthåndverk og kulturhistoriske samlinger. Kunstmuseet kan også i sterkere grad dokumentere sammenhenger i kunstverk som fortellinger.

6.4 En aktiv innsamlingspolitikk

De fleste av museene i MIST samler inn gjennom mottak av gaver, mens Trondheim Kunstmuseum og NKIM stort sett gjør innkjøp til sine samlinger og vil derfor ha en innkjøpspolitikk snarere enn en innsamlingspolitikk. Begge kunstmuseene har egne innkjøpskomitéer og innkjøpene styres av faglige begrunnelser og kompetente vedtak. Der objektene er kunstverk, vil kvalitet på samlingene være viktig. Også Rockheim gjør innkjøp til samlingene, mens de andre museene i svært liten grad har budsjett for innkjøp, men baserer seg på gaver.

I stor grad foregår en passiv innsamling der publikum henvender seg til museene med tilbud og mange ganger kommer med materiale som de leverer. Museene vil da takke ja eller nei til tilbudet, og foretar gjennom dette en aktiv handling, men dette er ofte tidkrevende og det blir vanskeligere å takke nei når objektene først er i hus. Mange museer som f.eks Den gamle by i Århus, tar i bruk sine hjemmesider for å informere om hva de ønsker til sine samlinger, og der

etterlyses gjenstander som aktivt skal brukes i utstillinger.¹⁰

Museene må tilstrebe en aktiv innsamlingspolitikk og gjennom gode og forpliktende innsamlings- og innkjøpsplaner som også er offentliggjort kunne regulere inntaket.

Av og til stiller giveren betingelser for gaven. Dette vil binde opp museene i årevis og museene vil ikke være fri til å bestemme egne utstillinger. Museene bør ved inntak til samlingene unngå å ta i mot materiale som har forpliktelser eller klausuler av noen art knyttet til seg. Dette kan være i form av deponi eller krav fra giver om at materialet skal være utstilt, være spesielt skiltet eller lignende.

Deponi må i størst mulig grad søkes unngått, men kan ikke kategorisk avvises, da dette eksempelvis kan være starten på en ervervelse eller eneste mulighet til å få vise viktige og kostbare verk. Det er imidlertid viktig at deponiavtalen har en sluttdato og en tydelighet om hva som skal skje med objektet når avtaleperioden er utgått.

Samhandlingsplanen oppfordrer til innsamlingsstrategier som både gir museets ansatte og eksterne miljøer og publikum anledning til å delta aktivt, men peker på at brukermedvirkning ikke innebærer at museet ikke skal lede samlingsutviklingen¹¹

Arbeidsgruppa anbefaler at museene i MIST fører en aktiv innsamlingspolitikk og lager gode offentlige innsamlingsplaner som også innebærer brukermedvirkning og at de ikke tar i mot gaver med spesielle betingelser knyttet til seg.

6.5 Inntaks-/innkjøpskomité

Mens en innkjøpskomité bestemmer innkjøp til kunstmuseene, må de kulturhistoriske museene opprette inntakskomiteer, slik det er anbefalt både i samhandlingsplanen og hos utenlandske museer¹². For at inntakskomiteen skal arbeide mest mulig effektivt, kan den ikke bestå av for mange personer fordi det i praksis må skje raske avgjørelser. Ei gruppe på maks 3 - 4 personer ledet av den som er hovedansvarlig for innsamling foreslås. Konserverings- og formidlingskompetanse bør være representert. På de største museene vil en rullering av medlemmene i komiteen være mulig, og der en trekker inn intern spesialkompetanse avhengig av objekttype.

Inntakskomiteen må ha god kjennskap til andre planer som kan være relevant for avgjørelsen om inntak, som forsknings- og formidlingsplan. Komiteen skal vurdere om objektet skal tas inn i samlingen, hvordan det skal behandles og hvilken prioritet det skal ha gjennom en statuskode. Den samme prosedyren må følges uavhengig av objekttype. Spørsmål vedr. f.eks inntak av bygninger, må behandles av ledelse og kan ikke avgjøres av en inntakskomité alene. Inntak som har store økonomiske konsekvenser, bør også behandles av styret i MIST.

Det må begrunnes hvorfor en tar inn et objekt og begrunnelsen føres inn i Primus. Gjennom

10 www.dengambleby.dk/vi-etterlyser/

11 Samhandlingsplanen s.29

12 f.eks Glasgow Museums

en slik praksis vil en måtte tenke gjennom om en faktisk følger innsamlings-/innkjøpsplanene. For innkjøpskomitéene ved kunstmuseene, som også inngår i nasjonale innkjøpskomitéer, og baseres på juryerte inntak, skal ikke begrunnelser offentliggjøres.

Det er viktig å forholde seg til museets mål og ansvarsområde og stille spørsmål som:

Er objektet innenfor ansvarsområde/tematisk område?

Er dokumentasjonen rundt objektet ivaretatt?

Forteller objektet en historie står i en sammenheng?

Er objektet overrepresentert i våre samlinger/øvrige museer?¹³

Er objektet i en tilstand som museet har kapasitet til å konservere til ønsket utstillingsformål?

Er objektets materiale stabilt eller befinner det seg under aktiv nedbryting?

Er tilstanden en fare for resten av samlingen(mugg, møll, skadeinsekter etc)?

Vil inntaket føre til ekstraordinære økonomiske forpliktelser? I slike tilfeller bør forespørselen styrebehandles.

I tillegg må noen flere grunnleggende spørsmål stilles: Hvilken ny kunnskap erverves og hvilke samfunnsperspektiver og sammenhenger kan belyses ved å ta dette materialet inn i samlingene?¹⁴

Dette må ses i sammenheng med at museene forventes å:

- å skape nysgjerrighet og forståelse
- stimulere til undring og spørsmål
- overraske
- utfordre enkeltmennesker emosjonelt og intellektuelt

13 *Vel bevart – godt fortalt. Samlingsforvaltningsplan for objekter ved Aust-Agder kulturhistoriske senter s.22*
14 GMRC i samtale med Martin Bellamy

Et slikt perspektiv vil være i tråd med MISTs verdier: MiST skal være modig, inkluderende, søkende og troverdig.

I visse tilfeller er det viktig at det er rom for en viss improvisasjon og at ordningene ikke blir for rigide. Noen ganger kan en gå glipp av viktig materiale dersom en ikke handler raskt. Mange museer opererer med innsatsgrupper som rykker ut på kort varsel dersom en ser at viktig kulturarv er i ferd med å gå tapt. MIST bør vurdere å etablere en slik gruppe.

6.6 Satsingsområder

Arbeidsgruppa mener at innsamlingen må bli mer målrettet enn i dag. Dette kan være enklere for museer med et avgrenset faglig ansvarsområde (eks. Rockheim) og mer krevende for mer sammensatte museer (eks. Sverresborg). Noen av museene har både oppdaterte innsamlingsplaner, en tydelig profil og er samtidsorientert. Kystmuseet i Sør-Trøndelag er et godt eksempel på dette.

Innsamling bør skje i en kontekst der en forsøker å begrense inntak av enkeltgjenstander, og ut fra vedtatte planer der også forskning og formidling ivaretas. En må i størst mulig utstrekning unngå å samle for magasin.

6.6.1 Mangfold og inkludering

Vi vil i særlig grad peke på begrepet mangfold. Hvordan ivareta alle som bor i landsdelen og være museer som er til for alle? Kulturelt mangfold brukes ofte knyttet til etnisk mangfold, men vi velger en bredere forståelse av begrepet slik sitatet nedenfor gjør. Da handler det om inkludering av ulike grupper som på grunn av sin bakgrunn, seksuelle orientering, funksjonshemming, kjønn, alder eller andre egenskaper i ulike sammenhenger kan oppleve å bli marginaliserte og falle utenfor.¹⁵ Inkluderingsmeldinga sier:

Ein inkluderande kultursektor er ein sektor der alle har like moglegheiter til deltaking og til å utvikle sine skapande ressursar, uavhengig av faktorar som sosioøkonomisk-, kulturell- eller religiøs bakgrunn eller funksjonsevne.¹⁶

Hvordan klarer MIST i sin samlingsforvaltning å oppnå et slikt mangfold?

15 NOU: 2011:14

16 St.meld.10 (2011-2012) Kultur, inkludering og deltaking: s.8

MiST skal være tilgjengelig for alle. Dette innebærer at vi tilrettelegger bygninger, utstillinger og samlinger slik at alle har mulighet til å besøke museene og bruke og forstå nettsidene, utstillingene og samlingene. Gjennom arbeidet med Norsk Døvemuseum, har vi stor kompetanse på dette området, ikke bare når det gjelder tilrettelegging for døve museumsbesøkende, men generelt mht universell utforming i museumssektoren. Denne kompetansen må spres bedre til alle museene i MiST.

Museene er læringsinstitusjoner som skal tilrettelegges for alle. Da må en ved innkjøp/inntak til samlingene tenke på om det er mulig at deler av objektsamlingen også kan berøres fysisk av publikum. Blinde og svaksynte må bruke andre sanser for å kompensere for manglende syn og har behov for å føle på gjenstander, høre på musikk fra de gamle instrumentene eller høre lyden av et gammelt kassaapparat. For demente, kan det å få ta på gjenstander eller bruke gjenstander slik de tradisjonelt har vært brukt, være det som skal til for å bringe minner tilbake.¹⁷

Museet skal også gjøres intellektuelt tilgjengelig for grupper med ulike evner og forhåndskunnskaper. Utstillingstekster skal eksempelvis utformes på en slik måte at det blir tilgjengelig for så mange som mulig, uansett om de har kjennskap til temaet fra før eller ikke, og uansett alder, sosial og etnisk bakgrunn, funksjonsnedsettelse, lese- og skrivevansker, med mer. Dette kan handle om skriftstørrelse, braille, lyssetting, fargebruk osv., men også tekster kan presenteres på forskjellig nivå. Dette er det gode eksempler på ved Kelvingrove Art Gallery and Museum.

På samme måte som for etniske minoritetskulturer, skal museet også inkludere funksjonshemmedes historier i sine samlinger.

17 Erindringsrommet /Minnenens hus i Den gamle by i Århus

6.6.2 Etnisk mangfold

Statistisk sentralbyrås beregninger viser at befolkningsutviklingen i Norge fram mot 2060 vil 25% av befolkningen ha innvandrerbakgrunn (personer født i utlandet og deres norskfødte barn regnes med her).¹⁸

Denne utviklingen skjer også i Trøndelag. Hvordan er nye innvandrergruppers historie representert i museenes samlinger? Kravet fra myndighetene er klart:

«Mangfoldsdimensjonen vil være et prioritert område i den faglige styrkingen av museene. Spesielt gjelder det dokumentasjon og innsamling som er relatert til innvandringen det seneste halvsekelet»¹⁹

I Trondheim har ca. 10% av befolkningen bakgrunn fra over 160 forskjellige land.²⁰ Hitra og Frøya har i særlig grad stor innvandring med ca. 16 %. Typisk for innvandringen i Hitra/ Frøya er at den er knyttet til endringen i basisnæringen fra kystfiske til fiskeoppdrett. De fleste innvandrerne er fra Latvia, Estland og Polen, og bosetter seg i økende grad fast i kommunen. I små kommuner medfører dette store endringer, og lokalmuseenes rolle i slike samfunn vil være forskjellig fra et tradisjonell norsk lokalsamfunn. Også Orkdalsregionen har store innslag av innvandrere, bl.a. på grunn av asylmottak i Hemne, noe som museene har et ansvar for å dokumentere.

En av konsekvensene av et etnisk kulturelt mangfoldig samfunn, er at enkelte grupper strever med å finne en naturlig tilhørighet til det norske samfunnet, noe som igjen skaper motstand i enkelte grupper etnisk norske. Museenes rolle som dannelses- og læringsinstitusjoner er en potensiell viktig aktør i å skape kulturell forståelse og aksept for forskjeller, og samtidig bygge opp omkring et demokrati hvor alle deltar. Arbeidet ved Museum of London er et godt eksempel på at denne type arbeid har gitt resultater.

Mangfoldsdimensjonen er derfor noe museene i MIST må ta i betraktning i innsamlingsplanene. For kunstsamlingene vil naturligvis den grunnleggende kunstfaglige bedømmelsen være overordnet. Pr. i dag har museene lite i samlingene sine som handler om nyere tids innvandring, noe også førstekonservator og sosialantropolog Thomas Walle fra Norsk Folkemuseum peker på:

”Museene har i dag for få gjenstander som er egnet til å øke kunnskapen om dagens flerkulturelle samfunn og formidlingen av dette”²¹

Han drøfter også spørsmålet om hva en ”flerkulturell” objekt skal formidle? Vi må ikke forsterke annerledesheten, men se en flerkulturell innsamling i sammenheng med øvrige innsamlingsplaner, eksisterende planer og ikke minst framtidige planer.

18 Brunborg, Helge og Inger Texmon: Befolkningsframskrivinger 2010 -2060. Statistisk Sentralbyrå 2010

19 *St.meld. 49 (2008-2009), s.153*

20 Adresseavisen 2.desember 2011

21 www.norskfolkemuseum.no/no/Forskning/Museumsstemmer/Thomas-mener/Flerkulturell_innsamling

7. Dokumentasjon

7.1 Betydningen av dokumentasjon

ICOM definerer dokumentasjon som følger:

«Samlingsdokumentasjon skal inkludere en fylldig beskrivelse av hver enkelt gjenstand, dens tilknytning og eierhistorie, tilstand, behandling og oppbevaringssted. Samlingsdata skal oppbevares trygt, støttet av søkesystemer som sikrer medarbeidere og andre rettmessige brukere tilgang til informasjonen»²²

Dette er å betrakte som en teknisk/juridisk dokumentasjon. Museene i MiST har i dag forskjellige systemer som manuelle kataloger/kortkataloger, ulike manuelle arkiv og digitale databaser (Primus).

De gjeldende stortingsmeldingene, Digitaliseringsmeldingen og Framtidas museum (henholdsvis St.meld. nr. 24, 2008-09 og St.meld. nr. 49, 2008-09) stadfester at den ene av museenes to største utfordringer er digital samlingsforvaltning. Det heter at museene skal lage planer for prioritering, digitalisering og også digital formidling. Planene skal inneholde tiltak for å ferdigstille og forbedre digitale kataloger over samlingene, i tillegg til sikring og langtidsbevaring av digitale samlinger. Dette er tilrådninger som naturlig nok går igjen i Kulturrådets samhandlingsrapport.

Teknologien utvikles raskt, slik at systemer og prosedyrer stadig vil være under endring. Det er derfor viktig at digitalt materiale blir bevart på en måte som tar høyde for tekniske endringer i materialer og formater. Denne tankegangen er også viktig i forhold til «bevaring for formidling». Kanalene for digital formidling og presentasjon av musealt innhold utvikles, blomstrer og dør veldig fort. For oss må det være et mål at det digitale materialet lagres slik at det kan være åpent tilgjengelig for videreformidling i et mangfold av kanaler.

Primus er per i dag ikke skalert for håndtering av en stadig voksende digital samling mediefiler. Det kreves kombinert kunnskap, både fagspesifikk og informasjonsteknologisk, for å kunne utvikle eller investere i oppdaterte verktøy som er tilpasset museale behov i forvaltningen av de ulike digitale samlingene.

Dokumentasjon kan også bety en kulturhistorisk, innholdsmessig dokumentasjon omkring bruk, symbolsk eller praktisk betydning, objektets historiske, sosiale, økonomiske og kulturelle kontekst osv. Ofte kan foto, film eller intervju knyttes til objektet eller samlingen og utgjøre en del av dokumentasjonsprosessen.

Foto- og filmdokumentasjon av et fenomen, en by, en historisk hendelse, en prosess osv. er en selvstendig type dokumentasjonsarbeid som sikrer den immaterielle kulturarven. Det samme gjelder lyd- og filmopptak for å sikre menneskers fortellinger og minner (muntlige kilder) og andre lydopptak. Dokumentasjon av handlingsoverført kunnskap er et eget felt som også er aktuelt for museene.

Dokumentasjon er også et aktuelt alternativ når bevaring av spesielt ressurskrevende objekter ikke lar seg gjøre. Arbeidsgruppa foreslår å opprette en gruppe (ev. beredskapsgruppe) for dokumentasjon f.eks. av spesielle bygninger eller virksomheter før de rives eller legges ned. I

dagens samfunn hvor det rives og bygges nytt, og virksomheter legges ned og etableres i høyt tempo, blir slik dokumentasjon svært viktig for å kunne ta vare på historiene om samtida vi lever i.

Framtidig kunnskapsproduksjon (formidlings-/forskningsrelatert) knyttet til samlingene vil være lettere når det er gjort et grundig dokumentasjonsarbeid. Dokumentasjonsarbeidet kan i mange sammenhenger ses på som forskningsforberedende arbeid, men er i seg selv ikke forskning (se forskningsplan). I mange tilfeller løper forskningsaktivitet og dokumentasjon eller registrering parallelt og andre ganger kan dokumentasjon følge som en del av forskningen.

Dokumentasjon omfatter også beskrivende dokumentasjon i forbindelse med undersøkelse av teknisk utforming, materialsammensetning, mål og funksjon av et objekt. Dette kan gjøres i form av fotografier, tegninger, tekniske tegninger, film, video og tekst. Tekniske tegninger kan tjene som grunnlag for å bygge kopier.

Ved siden av den beskrivende dokumentasjonen av objektet blir tilstanden dokumentert. Her blir det ofte brukt karteringer(sjekk) og foto ved siden av tekst. Tilstanden og alle hendelser som foregår i sammenheng med objektet (f.eks. utlån, utstilling) er viktig å føre opp i sammenheng med objektets historie. Forandringer som blir foretatt i forbindelse med konservering og restaurering dokumenteres på liknende måte, siden de er en del av objektets historie.

På nasjonalt plan satses det på publisering av dokumentasjon og kunnskap omkring objekter, samlingsgrupper eller samlingstema i Wikipedia. Søkeresultat på en gjenstandsgruppe for eksempel, vil inneholde forslag til en relatert artikkel i wikipedia, som utdyper informasjonen det er mulig å legge inn i Primus. Dette gjør også at ikke alle museene må skrive inn de samme opplysninger om f.eks. mangletre, artikkelen finnes allerede på wikipedia og er automatisk knyttet til relevante objekter i alle museenes databaser. MiST har hatt kurs i skriving i wikipedia og det vil bli fulgt opp både nasjonalt og i MiST.

Dokumentasjonene i både fysisk form på papir og i digital form har bevaringsverdi. Det skal sikres mot brann, vann og andre risiki med sikkerhetskopier. Sikkerhetskopiene må jevnlig oppdateres og oppbevares fysisk i en annen bygning enn originalen. Dokumentasjonene må sikres i formater, som er lesbart om mange år framover med å kopiere dem løpende til oppdaterte formater.

7.2 Bruk av/utvikling av standarder (metodikk)

I Kulturrådets samhandlingsrapport tilrådes museene å bruke de standarder som er fastlagt av Kulturrådet (der slike finnes, som f.eks foto²³) i arbeidet med katalogisering og digitalisering. Kulturrådet skal være i nær dialog med museene når det gjelder videre arbeid med etablering av metadatastandarder.

I 2012 er det igangsatt et ettårig prosjekt med støtte fra Norsk kulturråd som tar sikte på

å bidra til utvikling av metodikk for digitalisering av og digital forvaltning (registrering, dokumentasjon) av lyd- og videomateriale. Formålet her er todelt: å etablere et operativt fellesskap rundt digitalisering mellom institusjoner i MiST, NTNU Universitetsbiblioteket, Statsarkivet i Trondheim og NTNU Vitenskapsmuseet; gjennom etablering av studiofasiliteter/digitaliseringslab muliggjøres derfor delprosjekter som metodisk tilnærming til digitalisering av kulturarv (i dette tilfellet tidsbaserte eller lineære uttrykk). Dette arbeidet kan legge kimen til utvikling av metadatastandarder for såkalte lineære uttrykk blant digitale samlinger, særlig innenfor en museal kontekst.

Det finnes etablerte standarder for digitalisering av audio og audiovisuelt materiale utenfor museumsfæren som det verdt å se til for tilpasning til en museal kontekst. Eksempler på dette er den internasjonale organisasjonen for lyd- og filmarkiv (IASA) *Guidelines on the Production and Preservation of Digital Audio Objects* eller metadatastandarden *EBUCore* utviklet av teknologi- og innovasjonsavdelingen ved den europeiske kringkastingsunionen (EBU). Den sistnevnte standarden tar opp i seg utviklingen innen moderne kunnskapsorganisasjon (f.eks semantisk web) og er særdeles relevant med henblikk på ideen om en åpen og samordnet tilgang til kulturarven²⁴

Et annet relevant prosjekt, som er initiert ved Ringve og Nasjonalt nettverk for musikk og musikkinstrumenter, tar for seg lyddokumentasjon av objekter (hittil mekaniske musikkinstrumenter). Innenfor museumssektoren er dette et oversett felt, men nettopp svært relevant, fordi lyden av et objekt må ses på som meningsbærende for forståelsen av objektets kulturhistorie. Videreføring av dette arbeidet vil være med på å utvikle metodikk og teori omkring lyddokumentasjon av museumsobjekter i samlingene.

Med begrensede ressurser er prioritering av hva som skal digitaliseres (med begrunnelse hvorfor) selvsagt en måte å effektivisere arbeidet på. Prioritering vil også styres av hvilke digitaliseringsverktøy man har til rådighet (hvilke formater man har fremvisnings- eller avspillingsutstyr til f.eks). Eventuelt er man avhengig av kjøp av eksterne tjenester. Tilstandsvurderinger vil også være med på avgjøre prioritet, f.eks dersom det er fare for at immaterielle verdier går tapt.

Hver avdeling i MiST bør utarbeide planer for hvilke materialgrupper fra egen samling som skal prioriteres digitalisert i et langsiktig perspektiv. Prioriteringer kan skje ut fra et rent forvaltningsperspektiv, men må også ses i sammenheng med forsknings- og formidlingsperspektiv.

24 ABM-skrift #66: Åpen og samordnet tilgang til kulturarven, 2010

7.3 Arkiv og bibliotek

Bøker i brukssamlingene ved museene i MiST bør registreres i et felles biblioteksystem som vil gjøre det lettere for ansatte og besøkende ved museene å ta i bruk boksamlingene. Arbeidsgruppa foreslår at det settes i gang et arbeid med å vurdere ulike systemer ut fra pris, brukervennlighet m.v og på grunnlag av dette tas en beslutning om et felles system.

Bøker som defineres som museumsgjenstander registreres som gjenstand i Primus – eventuelt også i biblioteksystem om de betraktes som relevant for en brukssamling. I det siste tilfellet må det framgå i biblioteksystemet at bøkene er museumsgjenstander og må behandles deretter.

Når det gjelder arkivmateriale, så har Sverresborg avleveringsavtale med Interkommunalt arkiv av materiale ikke relatert til samlingene. Gruppa tilrår at arkiver som ikke er direkte relatert til samlingene avleveres til arkivinstitusjon. Arkiv som museene velger å beholde selv, bør registreres i et arkivsystem som er kompatibelt med nasjonale standarder på arkivfeltet. ASTA som allerede er i bruk ved flere museer i MiST, er det mest aktuelle alternativet. ASTA vil også gjøre det enklere å publisere arkivene på internett via *arkivportalen.no*, noe som må betraktes som et stort pluss for å kunne gjøre arkivene mer tilgjengelig for forskning og formidling.

Et digitalt postarkiv er for tida til vurdering i MIST – det kalles «360» – og i dettesystemet er det innebygd funksjoner for bl.a opplysningsarkiv, som videre vil inngå i samlingsforvaltningsarbeidet. Dette systemet vil også kunne ivareta behovet for oppbevaring av tilbakemeldinger på DiMu.

8. Tilgjengeliggjøring

Samfunnets krav til kunnskap og tilgang til samlingene har endret seg drastisk de siste 20 årene. Har museenes forhold til samlingene og kunnskapen endret seg tilsvarende?

Museene i Sør-Trøndelag har som mål at de ulike avdelingenes samlinger skal berike samfunnet med *kunnskap, forståelse og opplevelse*, og at museene skal tilstrebe god tilgjengelighet til samlingene.²⁵ Dette er i tråd med Stortingsmeldingen *Framtidas museum*, der:

*Museets samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning. Viktige delmål vil være gode sikrings- og bevaringsforhold samt prioritering og koordinering av samlingene.*²⁶

Museene tar vare på samlingene på vegne av samfunnet. Slik vi nevner innledningsvis, skal museer være for noen og ikke *om noe* (pkt. 3.1). Det vil derfor være naturlig at en større del

25 Stiftelsesdokument for MiST AS 2008.

26 St.meld.49 (2008- 2009): 145

av samlingene er tilgjengelige for publikum og at de tas i bruk aktivt i læring, formidling og forskning. Slik det er i dag, er trolig under 10 % av samlingene utstilt, og det er ulik grad av muligheter for å få tilgang til resten av samlingene, også for forskere. Dette kan ha sammenheng med flere faktorer, for noen museer handler det om manglende oversikt over samlingene og uegnete lagringsforhold.

I mange land stilles det store spørsmål ved samlinger som ikke er tilgjengelige. Hvis samlinger ikke brukes, hvorfor brukes da offentlige midler til å magasinere, dokumentere og bevare? Det er fremdeles overbevisende å kunne si at samlingene er til for fremtiden, men hvorfor tror vi at samlingene skal bli mer nyttige da enn nå?²⁷

Forventninger og krav om tilgjengeliggjøring av samlingene kommer fra ulike hold, og er så mangfoldige at museene ikke har mulighet til å imøtekomme alle. Å tilgjengeliggjøre alle objekter for publikum er umulig. Derfor er det nødvendig med en langsiktig plan for dette oppryddingsarbeidet, der prioritering av samlingene vil være særlig aktuelt. Det gjøres nå forsøk ved Haugalandmuseene, der de prøver ut den australske modellen *Significance* for å bestemme samlingenes betydning ut fra ulike kriterier.²⁸ Dette er arbeid som MIST bør følge tett framover. Som ledd i prioritering av samlingene, vil også spørsmål om avhending/kassasjon komme.

Dette kapitlet vil se på ulike måter for tilgjengeliggjøring av samlingene, både fysisk og digital. Tilgjengeliggjøring (access) er ikke det samme som formidling og er heller ikke det samme som tilgjengelighet (accessibility). Tilgjengeliggjøring kan forstås som en presentasjon av «råvarene», mens formidling er «foredling» av råvaren til ferdig produkt. Tilgjengeliggjøring er en forutsetning for forskning, formidling og læring og gir dessuten en egenverdi ved at publikum kan få del i kulturarven på egne premisser. Når tilgjengeliggjøring skjer på en slik måte at publikum gis mulighet for tilbakemelding til museet, kan det i tillegg bidra til at museets får ny kunnskap om objekter og samlinger.

Tilgjengelighet (accessibility) handler både om fysisk og intellektuell tilgang til kulturarven. Se pkt.6.3.3.

8.1 Fysisk tilgjengeliggjøring

8.1.1. Demonstrasjon og bruk

Den autentiske gjenstanden er et av museenes kjennemerker og noe som skiller museene fra andre institusjoner og sentre som ellers ligger nært opp til museumstankegangen. Å få se og oppleve objekter som fysiske objekter er klart den beste form for tilgjengeliggjøring.

Det er flere grader av fysisk tilgjengeliggjøring. Den desidert mest tilgjengelige skjer i form av «hands-on» aktiviteter der objekter kan berøres, slik det finnes gode eksempler på bl.a ved Manchester Museum og British Museum som har egne tilbud til publikum med «handling of objects». Åpne magasinløsninger, utstillinger der objektene kan ses uten noen form for skjerming, slik som i friluftsmuseer til utstillinger med objekter skjermet bak glass. Hvilke objekter som kan

27 Keene: s.5

28 <http://prioriteringavsamlingene.wordpress.com>

brukes til ulike formål må være ledd i et prioriteringsarbeid og en statusvurdering ved inntak til samlingene.

Noen objekter tilgjengeliggjøres ved at publikum faktisk går inn i eller om bord på dem, slik som de antikvariske bygningene på Sverresborg, båtene på Kystens Arv, Gammelgruva eller jernbanevognene på Thamshavnbanen. Denne type tilgjengeliggjøring berører også tema som bevaring gjennom bruk og ivaretagelse av handlingsbåren kunnskap (se 9.5 og 9.6).

Noen objekter (også statuskode 1) prioriteres brukt til demonstrasjons- og bruksformål, slik Ringve velger å bruke noen instrumenter til å spille på, fordi det å høre musikken fra instrumentet er en vesentlig del av informasjonen. Ei smørkinne får en annen betydning når det kjernes smør i den, enn når den står utstilt. En båt som det segles med, gir en annen forståelse enn en båt på land. Når et objekt med statuskode 1 brukes, kreves det mere oppmerksomhet på bevaringstilstanden. Tilstanden kontrolleres løpende og det vurderes i jevnt avstand om bruken kan fortsette, eller om det er fare for at kulturhistorisk relevante deler er i ferd med å gå tapt.

Museene er læringsinstitusjoner som skal tilrettelegges for alle, slik vi har påpekt i 6.3.3 og dette krever en annen type tilgjengeliggjøring av objekter.

8.1.2 Utstillinger

Det vanligste er å tilgjengeliggjøre samlingene i ulike typer utstillinger: permanente, temporære, vandretstillinger, som innredninger i antikvariske bygninger o.a. Men det vil alltid bare kunne bli en brøkdel av samlingene som stilles ut til enhver tid i tradisjonelle utstillinger.

8.1.3 Utlån av objekter

Utlån bidrar til økt tilgjengeliggjøring. Dette kan skje til andre museer og kulturinstitusjoner i forbindelse med utstillinger og til kunstnere. Utlån av foto til publikasjoner o.a. er med på å bidra til økt tilgjengeliggjøring. Utlån (og innlån) foregår etter særskilte retningslinjer som vil bli beskrevet i håndboka.

8.1.4 Publikumstilgjengelige magasin

I tråd med krav fra myndighetene om økt tilgjengeliggjøring av samlingene, vil magasin med publikumstilgjengelige areal, i tillegg til allerede eksisterende nærmagasin, være et viktig tilskudd.

Skal det være et krav at alt som vises for et publikum skal være konserverert for utstillingsformål, eller skal museene kunne vise fram objekter fra samlingene som er i dårligere stand og som kunne behøvd konservering? Har et objekt en mangel eller er slitt, er også dette en del av historien til dette objektet. Det å kunne se inn på konserveringsverkstedene og få se at tilstand på objekter i magasinene, kan også være med på å sette søkelys på nettopp konservering og den delen av museumsarbeidet som ikke er særlig kjent for folk flest. Uavhengig av det, bør objektene bli rengjort og stabilisert for lagring i magasinet (gjelder til alle magasin).

Det har like mye å gjøre med å bevisstgjøre publikum om hva som finnes i våre samlinger. Det å skape en bevissthet, også utenfor museene, om hva museene har i sine samlinger og hva museene samler på, kan være med på å tilføre museene en ekstra dimensjon og synliggjøre det som i dag, i stor grad, er ukjent for de fleste. Å åpne opp samlingene for publikum, vil kunne skape en større interesse og forståelse for at museene har en viktig plass i forvaltningen av samfunnets kulturminner og er med på å speile samfunnsutviklingen i ulike faser gjennom den innsamling som finner sted.

Publikumstilrettelagte magasin har vært planlagt i Trøndelag, bl.a i forbindelse med publikumsbygget på Sverresborg, der et lokale er avsatt til å være et såkalt åpent magasin: «Skattkammeret», uten at dette har blitt en realitet. Båthall på Kystens Arv kan ses på som del av en slik tenkning. Mange utenlandske museer har etablert ulike typer ressurscenter med tilgang til deler av samlingene, som f.eks. MOSI – Museum of Science and Industry i Manchester.²⁹

I Norge har fellesmagasin i betydning lukkede magasin, hatt mest fokus så langt, slik som MuVe (Museumssenteret i Vestfold) som i dag hører under Vestfoldsmuseene, Hordaland, Østfoldmuseene, Akershus osv. Kristin Halaas fra Vestfoldmuseene har orientert arbeidsgruppa om dette arbeidet der. Planleggingen som skjedde i Trondheim i prosjektet KultimaThule var også med tanke på et lukket fellesmagasin.

Arbeidsgruppa har i sitt arbeid lagt til grunn at publikum skal være i sentrum for tenkningen og valgte derfor å se på en mye omtalt løsning med publikumstilrettelagte magasin i Glasgow – Glasgow Museums Resource Centre (GMRC).

8.1.5 Publikumstilrettelagte magasin – Glasgow Museums Resource Centre

På begynnelsen av 1990-tallet stilte museene i Glasgow seg mange av de samme spørsmålene som museene i MiST stiller seg i dag; Hva består samlingene våre av? Hvor er de lagret? Hvordan få en oversikt over hva vi har? Hvorfor har vi tatt imot dette? Er det deler av samlingen som kunne vært avhendet? Hvordan øke tilgjengeligheten til samlingene for læring og opplevelse? Museene i Glasgow satte i gang et prosjekt med en tidshorison på 20 år, og i dag har museene funnet svar på mange av disse spørsmålene, og er mer bevisste på veien videre. En av de mer omfattende konsekvensene av prosjektet, var byggingen av et fellesmagasin for åtte museer i Glasgow. Dette bygget er også sete for administrasjonen og flere av de øvrige ansatte har også kontorplass eller mulighet for å låne kontor, her. Magasinene er tilrettelagte for publikum. Det vil si at publikum har anledning til å få omvisning i magasinene og få se objekter som ellers ikke ville vært

tilgjengelig da de ikke står i utstilling. På denne måten har museet åpnet opp samlinger som tidligere har vært utilgjengelige for publikum.

En omvisning i magasinene må bestilles på forhånd og det vil alltid være en formidler som leder gruppene igjennom, samt en vakt som sørger for sikkerheten til objektene og for at hele gruppen holder seg samlet gjennom runden. Omvisninger kan skreddersys for hver enkelt gruppe eller person ved forespørsel, noe som gir stor grad av fleksibilitet. Et eksempel på dette, var en omvisning ressurscenteret hadde tilrettelagt for et autistisk barn som var avhengig av å vite akkurat hva som kom til å skje gjennom omvisningen. Denne forutsigbarheten ville aldri de museumsansatte kunne garantere ved et besøk i et ordinært museum med andre besøkende tilstede. På grunn av utformingen av ressurscenteret, derimot, kunne man sørge for at kun barnet med ledsager og omviser var i magasindelen i tiden omvisningen pågikk. Man kunne garantere forutsigbarhet og dermed fikk man åpnet opp museets samlinger til et barn som ellers ikke ville kunne fått denne opplevelsen.

Formidling og samlingsforvaltning henger tett sammen i denne tankegangen, og dette preger også inntakspolitikken, der også formidlingspersonale er med når inntak av objekter skal skje. I Glasgow mener de at dersom et objekt ikke kan formidles, har den heller ikke noe i samlingen å gjøre.

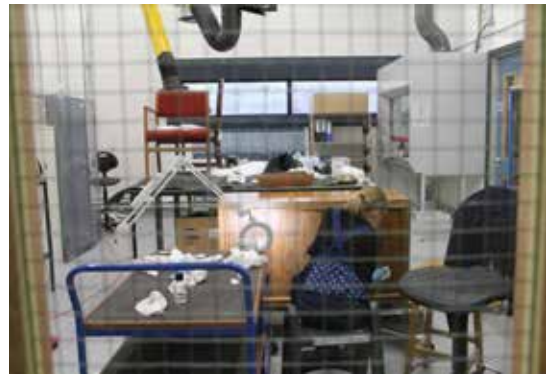
Bygningen som danner de publikumstilrettede magasinene, er universelt utformet og tilrettelagt for mennesker så vel som objekter. Objektene er fordelt over flere haller med ulik klimatilpasning, og det finnes arealer for pakking, fotografering og konservering. Lagring skjer stort sett etter tema. Museene meldte inn arealbehov for sine samlinger i forbindelse med planlegging av bygningen. I noen tilfeller beregnet de feil, noe som har medført for liten eller for stor plass i enkelte magasiner. Der det er plass til overs, har man utnyttet plassen til formidling. I magasinet der rustningene oppbevares, er det god plass til at skoleelever kan rekonstruere scener fra *Hamlet* ved bruk av rekvisitter, som er kopier av objektene i magasinet.

Ressurscenteret har valgt å åpne magasinene for publikum. Her får publikum se hvordan det står til, uten at det blir forsøkt å gi et glansbilde av tilstanden på de ulike samlingene. Det er også mulighet for å ta ut objekter og lage isolerte formidlingsopplegg for grupper i egne rom basert på tematikken rundt de utvalgte objektene. I tillegg til å vise frem magasinene, blir også konserveringen som foregår åpnet opp for publikum ved at konserveringsverkstedene har en glassvegg ut til publikumsgangen der grupper passerer. Her går det an å stoppe opp og se inn på konserveringsarbeidet som foregår på museet der og da. De som arbeider med konservering blir dermed en del av opplevelsen, og ved å gjøre det de gjør til vanlig, uten direkte interaksjon med publikum, blir også denne delen av et museums oppgaver synliggjort.

Lederen for ressurscenteret, Dr. Martin Bellamy, mener at museene i Glasgow har gjort grep for å styrke og synliggjøre ett av museenes kjerneområder, ved at de har:

“Put the collection back at the heart of the museum thinking”³⁰

Et magasin med publikumstilgjengelige arealer, utelukker ikke nødvendigvis at andre former for tilgjengeliggjøring også kan skje, slik som virtuelle turer gjennom lukkede magasin.

8.2 Digital tilgjengeliggjøring

Digital samlingsforvaltning er et prioritert område nasjonalt og i MiST har dette fokus via etablering av DigiMiST-gruppa som et toårig prosjekt for perioden 2011-2012. Digitalt materiale er både digitalisert materiale (digitale representasjoner av samlingene) og digitalt født materiale (elektronisk kunst, arkiver osv).

Digital tilgjengeliggjøring av samlingene vil på den ene siden gi en oversikt for de enkelte museene og museene i mellom, men først og fremst vil det gi publikum mulighet til å se større deler av samlingene. Det å gjøre samlingene digitale, bidrar til at en favner nye publikumsgrupper. Mulighetene til å kommunisere med publikum og få ytterligere informasjon om objekter er ikke minst vesentlig.

Pr. i dag presenteres objekter med foto på www.digitalmuseum.no, men det gjennomføres flere steder prosjekter med å filme objekter for å gi en langt bedre framstilling av objektene³¹ Utprøving av moderne 3D-teknologi har også vært på tale knyttet til Primus. Koblet til

Wikipedia i 3.0 – versjonen av *Digitalt museum*, øker kunnskapsnivået på det som inntil nå har vært en digital katalog.

Museenes samlinger skal være tilgjengelig for forskning. For at dette skal fungere godt i praksis, må museene ha en oversikt over hva de kan tilby forskerne, oversikt over type samlinger og et system som enkelt søker opp hvor det ønskede materialet ligger. Slik det er i dag, kan en henvendelse fra en forsker bety flere timers arbeid for å finne ut hva en har og hvor materialet befinner seg. Jo mer av samlingene som er tilgjengelig digitalt, jo enklere blir det for eksterne forskere å benytte samlingene. Dette forutsetter naturligvis kataloger som er fullstendige og holder faglige mål.

På *Digitalt museum* ligger det også foreløpig lite, sammenlignet med den mengde objekter museene i MiST forvalter. Det skyldes at det er ressurskrevende arbeid. Audio-video-materialet er bl.a dårlig representert. Det er en del utfordringer i forhold til rettigheter og økonomi, i særlig grad på kunstfeltet og det er fortsatt begrensninger ved verktøyet som skal brukes, for å få all digitalisering realisert.

8.2.1 Åpenhet

Utviklingen internasjonalt og nasjonalt går mot større bruk av Open Access, fri tilgang, til museets samlinger. OA betyr at publikum som vi forvalter samlingene på vegne av, fritt kan bruke det materialet vi har, de kan bidra med kunnskap og informasjon til samlingene og sette sammen sine egne digitale utstillinger. For skolesektoren vil Open Access gjøre det mye lettere å bruke museenes samlinger i undervisningsøyemed. Også for museenes faglige produksjon bør OA tilstrebes. Nasjonalbibliotekets satsning på *bokhylla.no* gjør at alle årbøker for eksempel om noen år vil være tilgjengelig for publikum. MiST bør derfor utrede muligheter for faglig publisering på nett, i tillegg til eller i stedet for, fysiske årbøker, skrifter og kataloger.

De største norske museene legger nå ut foto med åpen lisensiering. CC-lisens (Creative commons bruk som det er) er minimum, men ofte med tillegget CC-BY, dvs uten andre begrensninger i bruk enn kravet til navngivelse av opphavspersonen og/eller lisensgiveren. Noen museer har tidligere hatt stort salg av fotomateriale, noe av dette vil kunne falle bort med nettpublisering. Det vurderes imidlertid som minimalt netto tap, ettersom kostnadene med levering av foto som ikke er på nett, kan være store.

Publisering av foto er forbundet med en rekke juridiske utfordringer, og museene skal følge lover og etiske regler for publisering av foto. En cc-lisens vedrører bare opphavspersonens opphavsrett, og ikke andre rettigheter knyttet til verket, som f.eks. personvernrettigheter. Dette vil begrense hva museene kan legge ut som CC, men for de eldste foto for eksempel, vil ikke dette være problematisk. Bilder som har falt i det fri (dvs er uten opphavsrettighetshaver) bør ikke museene legge ut med egen copyright.

Museene i MiST må i det videre drøfte og ta stilling til spørsmål vedr. CC.

8.2.2 Momenter innenfor personvern og bruk av verktøy

Museene må tilgjengeliggjøre det digitaliserte materialet og publisere det på DiMu med tilgang til alle opplysninger som ikke må skjermes på grunn av opphavsrett eller personvern, heter det i Samhandlingsplanen.³² Digitalisert materiale er ikke ensartet og ikke nødvendigvis kompatibelt med forvaltningssystemet Primus (som eksporterer innhold til DigitaltMuseum). Det er ikke bare opplysninger som kan være skjermet av opphavsrett eller personvern, også det digitale materialet i seg selv.

Eksempel på digitalt materiale som foreløpig ikke er kompatibelt med Primus, er ulike typer lyd- og filmmateriale. Med kompatibelt menes her mangel på ontologi (metadatastruktur) utformet for spesifikke kulturarvsdomener (for eksempel musikk) og en lite effektiv arbeidsflyt for å håndtere store mediefiler. Det finnes flere eksempler på utviklede ontologier, metadatastandarder og systemer som i langt bedre grad er tilpasset både forvaltning og tilgjengeliggjøring av denne type digitalt materiale. Det er derimot intet i veien for at digitalt materiale fra andre kilder/databaser enn Primus (og som tilhører samlingene) kan publiseres på og integreres i DigitaltMuseum dersom KulturIT åpner opp for slik integrasjon jf. versjon 3.0 med data innhøstet fra Wikipedia.

Når det gjelder digitalt materiale som fortsatt er opphavsrettslig beskyttet (innenfor gjeldende vernetid), evt. hvor museene ikke forvalter bruksrettigheter over digitale eksemplarer, er innhenting av brukstillatelse avgjørende for i hvilken grad materialet kan tilgjengeliggjøres. Dette er også et økonomisk spørsmål når det gjelder kunstverk, fotografiske, filmatiske eller musikalske verk.

8.2.3 Digitalisering som bevaring

Det å få digitalisert samlingene vil være med på å bevare minnet av dem for ettertiden. Gruppen erkjenner at ikke alt det som museene har på magasin i dag, vil kunne bevares for evig. Skjørt materiale i form av lydopptak, fotografier på glassplater, objekter som er utsatt for skadedyr, med mer, vil gradvis nedbrytes dersom de ikke får klimaregulerte magasin og konservering. Materialer som f.eks gummi i smykkekunst og tekstilkunst er ikke evigvarende og må bevares digitalt. I et konserveringsøyemed vil en digitalisering sørge for at de lever videre digitalt, selv om de fysiske gradvis reduseres.

8.3 Skal alt tilgjengeliggjøres?

I utgangspunktet ønsker gruppen at mesteparten av samlingene, som ikke er underlagt klausuler eller lovverk som regulerer når materialet kan tas i bruk, skal gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning. Vi innser imidlertid at vi har en lang vei å gå før vi kommer dit.

Museene har ansvaret både for tilgjengeliggjøring og bevaring. I enkelte tilfeller kan disse ansvarsområdene komme i konflikt med hverandre. Ikke alt som befinner seg i samlingene er i en slik tilstand at det egner seg å vises fram. Skal slikt materiale tilgjengeliggjøres fysisk, må det

32 Samhandling og arbeidsdeling ved dokumentasjon og innsamling i kulturhistoriske museer, Norsk Kulturråd, januar 2012

legges ned en konserveringsjobb i forkant for å sikre at tilgjengeliggjøringen ikke går ut over bevaringen. Vi er igjen tilbake til et spørsmål om prioritering av samlingene. Også en digital tilgjengeliggjøring krever at mange av objektene konserveres – f.eks i form av fjerning av smuss – før de fotograferes.

Det er mange muligheter for digital tilgjengeliggjøring uten å bruke selve objektet. For eksempel en virtuell gjennomgang inne i et objekt eller et rom, som ellers kun er synlig fra utsiden (som eksempel et piano, eller et for publikum utilgjengelig magasin). 3D er en mulig form for tilgjengeliggjøring som kan tas i bruk.

9. Magasin og bevaring

I det vi viser både til beskrivelser fra hvert enkelt museum, kartleggingsarbeidet som ble utført i forbindelse med konsolideringen og det arbeidsgruppa har erfart gjennom besøk på alle museene i MiST, framgår det at det er store behov knyttet til magasin og bevaring. Mange av museene har store deler av samlingene lagret under forhold som ikke tilfredsstillende minimumskravene til forsvarlig lagring av museumsobjekter. Arbeidsgruppa for bevaring (i forbindelse med konsolideringen) konkluderte med å foreslå en fellesløsning. Vi viser også til planarbeidet KultimaThule. MiST har også ansvar for Nettverk for magasin og bevaring.

Den foreliggende planen vil følge retningslinjer som skal forenkle og løfte bevaringsstandarden i MiST i den daglige driften.

9.1 Definisjoner

Begrepet «bevaring» i museumssammenheng, er en fellesbetegnelse for tiltak, som stopper forfall. Det omfatter følgende:

«Passiv konservering» er også kalt «forebyggende-» eller «preventiv konservering». Det omhandler alle tiltak som bidrar til å stabilisere bevaringstilstanden til samlingene. Styring og kontroll av klima- og lys, luftkvalitet og lagringsforhold tjener til forebygging mot nedbrytende innflytelser under oppbevaring. Kontrollert bruk, transport og håndtering er en viktig del av passiv konservering, som gjelder for hele museumsdriften å delta i. Reproduksjon av originalen gjelder også som passiv konservering. Passiv konservering er viktig og effektivt for å ta være på samlinger uforandret over et langt tidsrom.

«Aktiv konservering» også kalt «direkte konservering», tjener til stabilisering og fysisk sikring. Alle endringer som utføres har som mål å utsette og forsinke nedbrytningsprosesser. Alle konserveringstiltak må være reversible og må kunne fjernes / bearbeides på nytt om det er nødvendig. Direkte konservering skal kun utføres av personale med konserveringskompetanse (NKF-N).

«Restaurering» betyr tilbakeføringen av et objekt eller dens elementer til en tidligere tilstand. En profesjonell restaurering inneholder konservatoriske elementer. Som regel innebærer en restaurering et inngrep eller en forandring ved objektet, som er hensiktsmessig når det letter å forstå og «å lese» gjenstanden. Komponenter kan byttes eller erstattes, dersom fastsatte sikkerhetsstandarder for funksjon må overholdes (f. eks jernbane, båter, hus). (Se 9.6). Hvert konserverings- og restaureringstiltak dokumenteres.

«Reparasjon», «vedlikehold», «oppussing» eller å «shine» opp er begrep som ikke dukker opp i profesjonelt litteratur om bevaring og konservering.

I hvilken grad det utføres en konservering eller en restaurering er avhengig av flere aspekter. Som hjelp for å bestemme et konserveringskonsept, kan det brukes en veiledning som er heter Decision making model. (Informasjon om denne modellen vil bli innlemmet i digital håndbok)

Konserveringsfaglig personale følger retningslinjene, som er nedskrevet i Code of ethics av E.C.C.O. (European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations). For museumsjernbaner har Riga-charteret fastsatt prinsipper som skal styre konservering, restaurering, vedlikehold og bruk av historisk jernbanemateriell.³³ (Mer om dette i digital håndbok).

33 Riga charter, jernbanemateriell på museumsjernbaner

9.2 Etske synspunkter rundt bevaring

Bevaring av samlingen bør etterstrebe de høyeste profesjonelle standarder. Beslutninger om bevaring befinner seg hele tiden i en balansegang mellom konservering og formidling. Det er nødvendig med en god dialog mellom de ulike funksjonene på museet, som alle har en større eller mindre rolle innen bevaringsområdet mellom konserveringsavdeling, driftsavdeling, formidlere, informasjonsavdeling, kunsthistorikere etc. Denne dialogen gjør at bevaringsspørsmålene gjennomtrenger hele museumsdriften for å sikre bevaringen av samlingene best mulig for framtiden. Dette regnes som del av passiv konservering som forhindrer skader. Det er av stor betydning at det er innført regler om bruk og håndtering, sikkerhet i utstillinger og under lagring i magasin, beskyttelse mot lys og skadedyr og katastrofeberedskap, rutiner om transport og vilkår for utlån til andre museer eller samlinger. I tillegg legges det stor vekt på beskyttelse mot sterke klimasvingninger (relativ luftfuktighet og temperatur) og lysbeskyttelse siden dette er hovedårsaken for nedbryting av materialenes cellestruktur under langtidsoppbevaring i utstilling eller magasin. (Retningslinjer i håndbok)

Ved aktiv konservering har det å bevare objektet i sin nåværende tilstand høyeste prioritet. Form, farge, overflate, konsistens og posisjon av delene og materialene ned til de minste detaljer – alt materiale i objektet blir sett på som uerstattelig og viktig informasjon om objektets særegne historie. Alle detaljer kan på et senere tidspunkt bli gjenstand for forskning. Konservatoren skal ikke «skrive en historie» på objektet, ved å f.eks. legge til eller fjerne elementer, som i framtiden vil forvrengte utsagnet som objektet vil gi. Derfor skal alle materialer, som tilføyes (f.eks. lim, støttematerialer) mest mulig være reversible og fjernbare for å omgå en mulig feiltolkning av objektet. Alt materiale som anvendes i en konservering må være aldringsbestandig og skal ikke skade objektet under aldring eller fjerning ved en senere konservering. Alt som skjer av konserveringstiltak skal dokumenteres.

Det er viktig å peke på, at kun objektene, som er gradert med statuskode 1 (Vi viser til digital håndbok), blir behandlet konserveringsmessig.

9.3 Magasin

Samfunnet har den samme retten å ha tilgang til museumsgjenstandene, enten de er oppbevart i magasinet eller i utstillingen. Det mest vanlige er at magasinene stort sett er lukket for publikum. Tilrettelegging av gruppebesøk i magasinene krever konserveringskompetanse. Det gjelder å avveie utallige detaljer og inngå mange kompromisser. Hvilke gjenstander kan plukkes ut for at en gruppe med blinde kan komme å ta på dem? En gruppe mennesker forstyrrer klimaforholdene i magasinet hvor stor gruppe og hvor ofte kan en gruppe gå gjennom uten at det påvirker klima? Små gjenstander ligger løs i hyller som står tett – hvordan ledes titusener besøkende forbi, samtidig som en garanterer at alle gjenstander fortsatt ligger der om 10 år? Det er en del av konservatorens rolle er å finne svar på disse spørsmål.

Et ideelt magasin har separate klimasoner for forskjellige materialer, akklimatiseringsrom, karantenerom, separate lagerrom for transportkasser, rom for behandling mot skadedyr etc.. Magasinering krever profesjonelt faglig kompetanse med kunnskap om nedbrytingsegenskaper

av materialene som skal langtidslagres og kunnskap om registreringssystemet. En realisering av det ideelle magasinet, er umulig for et museum alene, men det er en god mulighet å gjennomføre det sammen med andre museer i et fellesmagasin.

9.4 Bevaringsplan

Den langsiktige bevaringen av museumsobjektene skal støttes av en bevaringsplan. Bevaringsplanen skal på bakgrunn av en konkret vurdering av samlingens oppbevaringsforhold og bevaringstilstand redegjøre for hvordan institusjonen løpende vil tilrettelegge bevaringsinnsatsen for å sikre en effektiv og langsiktig bevaring av samlingene.

Det identifiserte behovet skal omsettes til en handlingsplan, som skal angi, hvordan og i hvilken rekkefølge man vil løse bevaringsproblemene, samt hvilke ressurser det vil kreve.

9.5 Bevaring av handlingsbåren kunnskap

I 2007 ratifiserte Norge UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Konvensjonens formål er å verne, synliggjøre og sikre respekt for ulike grupper og enkeltpersoners immaterielle kultur, slik vi også har redegjort for i pkt.3.7.

«Handlingsbåren kunnskap» er en del av den immaterielle kulturarven

et kunnskapsfelt der de praktiske ferdighetene utgjør hovedgrunnlaget og de må ofte erverves gjennom samhandling mellom mester og elev over lang tid ³⁴

Hvordan kan museene samle på, bevare og tilgjengeliggjøre kunnskap som krever en direkte overføring mellom mester og elev? Samspillet som skjer mellom mester og elev er vanskelig, om umulig, å tilgjengeliggjøre til en tredjepart. Det kan dokumenteres ved film, intervjuer og skriftlig materiale, men selve begrepet handlingsbåren kunnskap krever en direkte handling og baserer seg på læring der og da. Dette er kunnskap som vanskelig kan legges på magasin. Da snakker vi om kunnskap *om* et felt. Handlingsbåren kunnskap er viktig å ta vare på for å dokumentere tradisjoner som holder på å gå ut av bruk. Da dokumenteres kunnskap *om* et felt og kunnskapen «fryses».

Like viktig for museene er kunnskap *i* ulike felt, fordi museene skal ta vare på bygninger, lokomotiver, båter og annet der denne type handverkskunnskap, teknisk kunnskap osv. behøves. Det er ikke alt som kan repareres og vedlikeholdes med dagens metoder, noe krever gamle teknikker og derfor er det viktig å bevare denne kunnskapen for også å imøtekomme disse behovene. I fredningsvedtak som gjøres rundt om, blir denne typen kunnskap presisert; dersom større vedlikehold og endringer skal foretas på fredete bygninger og anlegg, kan det kreves at dette gjøres ved bruk av tradisjonelle metoder og materialer. Denne kunnskapen sitter i fingrene og erverves over tid i tett dialog med den som skal lære og den som lærer bort.

9.6 Bevaring gjennom bruk³⁵

For å bevare mye av den handlingsbårne kunnskapen, må en bruke redskaper, instrumenter, verktøy osv. Objekter som har statuskode 1 kan brukes, dersom en foregående undersøkelse viser, at det ikke er mulig å skaffe en reproduksjon. Før et objekt med statuskode 1 tas i bruk, må det vurderes om det er kapasitet nok i museumsdriften til å følge opp tilstanden, restaureringen og dokumentasjonsarbeidet.

Som eksempel er lokomotiver og vogner ved Orkla Industrimuseum objekter som brukes. Dette krever planmessig bruk for at objektene ikke skal bli oppbrukt og originaliteten i objektene ikke skal forsvinne. F.eks. at utslitte deler erstattes med nye deler som er nøyaktig like og er produsert med samme teknologi som originaldelene. Og at tilstrekkelige eksemplarer av utslitte originaldeler magasineres som en referanse og en sikkerhet for å kunne ivareta autenticiteten i fremtiden.

«Bevaring gjennom bruk» vil måtte inkludere bevarende restaurering. Restaureringen må planlegges nøye og dokumenteres, f.eks. i en journal, slik at man holder rede på hva som er gjort med objektet, hvilke deler som er utskiftet, hvor originaldeler blir magasinert m.v. For antikvariske bygninger, fartøy osv. vil det samme være tilfelle.

35 St.meld.nr.16(2004-2005):Leve med kulturminner

Bevaring gjennom bruk kan knyttes til handlingsbåren kunnskap, i og med at det trengs kunnskap i ulike håndverk for å kunne bevare og vedlikeholde objekter som er i bruk. Mange tradisjonelle håndverk er i ferd med å dø ut som følge av at nye teknologier blir innført, og gjennom bruk og vedlikehold på tradisjonelt vis, kan museene bidra til at kunnskap i disse håndverkene blir bevart.

Dokumentasjon og dermed kunnskap om håndverk og arbeidsprosesser er også nødvendig for museene, ikke minst for å kunne formidle tidligere tider på en mest mulig troverdig måte for publikum.

10. Kapasitet og kompetansebehov

Det er behov for en avklaring av den norske tittelen konservator. I dag brukes denne tittelen om ulike typer kompetanser, mens det på engelsk og tysk skilles tydelig mellom konservator og curator.

Konservator (conservator) brukes om det som også benevnes materialkonservator eller teknisk konservator. Etter en godkjenning, kan tittelen konservator NKF-N benyttes. Tradisjonelt har tittelen konservator vært brukt om vitenskapelig personale med fagutdanning innenfor kultur-kunst-etnologiske fag. Noen har tittelen konservator knyttet til utlysningstekst, mens andre er konservator NMF dvs. etter prøving av kompetanse på et faglig nivå *utover* master/hovedfag. Førstekonservator er tilsvarende vitenskapelig ansatt med dr.grad eller tilsvarende godkjent kompetanse. Kurator brukes spesielt i kunstmuseene, men også her er det ulike praksiser. Det er ønskelig med en nasjonal felles praksis. MiST kan ikke ensidig endre denne praksisen, den har sammenheng med avlønning og stillingsinnplassering, og må derfor skje i dialog med organisasjonene i arbeidslivet og Norges Museumsforbund. Vi anbefaler MiST å ta opp dette spørsmålet med NMF og Forskerforbundet.

I dette dokumentet har vi valgt å bruke materialkonservator og konservator/kurator for å skille mellom de ulike kompetansene, der det ikke framgår av sammenhengen hva som menes.

10.1 Nye krav til kompetanse

Arbeidet med planen og det vi tidligere er kjent med gjennom ulike kartleggingstiltak, viser at det er et stort gap mellom behov og dagens ressurser hva samlingsforvaltning angår. Det er store restanser, for få mennesker til å arbeide med samlingene, plassmangel, til dels dårlige magasinformhold, og ofte lite tilgjengelige samlinger. Dette fører til mindre nytteverdi av samlingene og det er manglende samsvar mellom kapasitet og ambisjoner.

Museenes funksjon og rolle i samfunnet er i endring. Museene skal være aktive i samfunnsutviklingen, bidra til lokal/regional utvikling, delta i nettverk både nasjonalt/internasjonalt. Økt krav og forventning om tilgjengelighet til samlingene, og en stor økning i mengden av informasjon som finnes gjennom et klikk, utfordrer museenes rolle som *kilde til og distributør av kunnskap om samlinger og verk*. For det første er det mer informasjon å forholde

seg til, man må bruke flere kilder og medier, det er et mangfold av meninger, oppfatninger og kunnskap, eksperter og spesialister rundt omkring i en større men mer tilgjengelig verden. Det blir en utfordring å holde seg oppdatert om alt som foregår utenfor museet.

For å eksemplifisere dette, kan vi se på konservator/kuratorfunksjonen: Dagens museer gir lite rom for forskning på samlingene og den fordypning det krever. Flere skiftende utstillinger og økt administrativt arbeid spiser opp konservatorstillingene. Forholdet til samlingene i slike museer blir derfor svakere. Noen større museer har tatt konsekvensen av dette og delt kurator/konservatorrollen mellom ulike personer: noen ansettes for å forske, mens andre jobber med utstillingene.³⁶ Vi lever i et kunnskapssamfunn og utdanningsnivået generelt i samfunnet er svært høyt. Det vil være mye kunnskap og informasjon om objekter og samlinger/tema i museenes ansvarsområder utenfor museets vegger. Dagens og framtidens konservator/kurator kan derfor ikke forventes å selv besitte den endelige sannhet men må kunne gå i dialog med samfunnet utenfor, bygge nettverk og ivareta informasjons- og kunnskapskilder utenfor museet.

Metodene for innhenting og spredning av kunnskapen endrer seg også. Et eksempel er utstillingstekster. Skriften på veggene har blitt utfordret av audioguiden, smarttelefoner, QR-koder og andre interaktive medier. Men teksten/informasjonen er ofte fremdeles basert på den kunnskapen om samlingen, objektet, verket, som museet selv besitter. Museene må utvikle kompetanse til å ta i bruk nye medier med ulik kunnskap som besøkende kan velge mellom, avhengig av interesser og forkunnskaper. Denne typen medier gir også muligheter for at museumsbrukerne selv bidrar med sin kunnskap, i dialog med hverandre og med museet.

Noen må kontrollere og vurdere informasjon og bidra til å sikre kvalitet og troverdighet. Konservatorenes kompetanse må utvikles for å tilpasses den virkeligheten. Det trengs flere konservatorer med doktorgrad, med spesialisert fagkompetanse som skal publiseres i vitenskapelige tidsskrift, kataloger og lignende. Men like viktig blir kompetansen til å innhente og kanalisere kunnskap fra andre medier/kilder enn eget museum. Kontroll og sjekk av informasjon krever faglig tyngde. Nye måter å innhente og dele informasjon og kunnskap på for eksempel gjennom Wikipedia, sosiale media som Facebook og Twitter, blogger og mobile teknologier, blir etterhvert kompetanse som konservatorer må inneha, eller som utvikles i naturlig samarbeid mellom tradisjonell konservatorkompetanse og kommunikasjons- eller formidlingspersonale.

10.2 Behov og tiltak

Museenes samlede kapasitet innenfor samlingsforvaltning dekker som påpekt, ikke behovet. Det er et stort gap mellom behov og ressurser innenfor *alle* profesjonene som arbeider med samlingsforvaltning (teknisk vedlikehold, bygningsvern, konservering, fotobevaring, digitalisering, katalogisering, forskning, kunnskapsproduksjon o.fl. både når det gjelder materiell og immaterielt kulturvern). Kompetansen blir heller ikke alltid riktig utnyttet, av ulike årsaker. Videre mangler viktige kompetanser innen f.eks bygningsvern, konservering og digitalisering.

Ett tiltak for å møte dette og samtidig minske gapet mellom behovet og dagens ressurser,

³⁶ dr.Adriaan Waiboer, National Gallery of Ireland. Konferansepaper: «Future Forecasting: the challenges facing museums and Cultural institutions. 3 November 2011

er at MiST satser på kompetanseheving, slik at ansatte ved alle enhetene og innenfor hele samlingsforvaltningsfeltet kan få nødvendig kompetanse til å utføre de oppgavene de er satt til og etter felles krav til kvalitet og standard.

Utdanning og kvalifisering er ikke lenger noe som bare hører barndommen og ungdomstida til. Planen viser at både arbeidsfunksjoner/-vilkår endrer seg i forhold til det som var rådende praksis for få år siden, og det som skal læres har også endret seg. Det som en gang er blitt lært må oppdateres, bygges ut og omdannes til nye virkeligheter, som er essensen i begrepet kompetanse og kompetanseutvikling.

For det andre må ansatte i MiST lære av hverandre gjennom økt samarbeid seg i mellom og med grupper og enkeltpersoner av frivillige. Læring er også en sosial prosess, det er noe som finner sted mellom mennesker. Læringskulturen og -miljøet er derfor avgjørende for god læring, et bedre kulturelt miljø vil fremme både arbeidets kvalitet og ansattes personlige utvikling. En viktig forutsetning for kompetanseheving innenfor samlingsforvaltning i MiST vil derfor være at alle i MiST som har ansvar og oppgaver innenfor det brede samlingsforvaltningsfeltet, må ha god kontakt og samarbeide godt. Dette kan komme til å kreve andre former for organisering av arbeidet, slik som produksjonsløyper, etablering av registreringsteam osv.

For det tredje må samlingsforvaltning prioriteres når nye strategier legges, slik at en både får dekket behovet for nødvendig kompetanse gjennom tydelige kravspesifikasjoner ved nyrekruttering. Da kan MiST bli satt bedre i stand til å fylle sine forpliktelser til samfunnet og til offentlige krav om kvalitet i de fire F-ene (forskning, formidling, forvaltning og fornying).

Litteratur

- ABM skrift #29: ICOMs museumsetiske regelverk, 2006
- ABM skrift#32: Kulturarven til alle – digitalisering i abm-sektoren, 2006
- ABM skrift#51: Viktig og vakkert, 2008
- ABM-skrift #55: Digitalisering av fotosamlinger, 2009
- ABM skrift # 59: Vel bevart, 2009
- ABM-skrift #66, 2010: Åpen og samordnet tilgang til kulturarven.
- Adresseavisen 2.desember 2011
- Aronsson, Peter; Historiebruk – att använda det förflutna, Malmö: Studentlitteratur 2004
- Brunborg, Helge og Inger Texmon: Befolkningsframskrivinger 2010 -2060. Statistisk Sentralbyrå 2010
- Collections for the future. Report of a Museums Association Inquiry, London 2005
- «Future Forecasting: the challenges facing museums and Cultural institutions. Konferansepaper: 3 November 2011
- <http://prioriteringavsamlingene.wordpress.com>
- Keene, Suzanne: Fragments of the world. Uses of Museum Collections, 2005
- Knell, Simon J. Knell: Museums and the Future of Collecting, 2004
- Framtidas museum, St.meld. 49 (2008 -2009)
- Immateriell kulturarv i Norge, Norsk kulturråd 2010
- Kultur, inkludering og deltaking, St.meld.10 (2011 -2012)
- Leve med kulturminner, St.meld.16(2004-2005)
- Managing the global diversity of cultural information, 2007 (Vienna)
- Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv, St.meld.24 (2008 -2009)
- NOU:2011:14: Bedre integrering
- Plan for samlingsforvaltning ved Museet Midt iks, 2012
- Samhandling og arbeidsdeling ved dokumentasjon og innsamling i kulturhistoriske museer, Norsk Kulturråd, januar 2012
- Samlingsforvaltningsplan for Haugalandsmuseene, 2011
- Samlingsforvaltning ved NHM, 2011
- Plan for samlingsforvaltning. Museene i Sør-Trøndelag AS , 2012
- Sogn Folkemuseums innsamlingsplan
- Spectrum: The UK Museum Collections Management Standard
- Stiftelsesdokument for MiST AS 2008.
- St.prp. nr. 1 (2005-2006) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006)
- Vel bevart – godt fortalt. Samlingsforvaltningsplan for objekter ved Aust-Agder kulturhistoriske senter, 2009.
- www.collectionslink.org.uk/programmes/spectrum
- www.dengamleby.dk/vi-efterlyser/
- [www.norskfolkemuseum.no/no/Forskning/Museumsstemmer/Thomas-mener/Flerkulturell innsamling](http://www.norskfolkemuseum.no/no/Forskning/Museumsstemmer/Thomas-mener/Flerkulturell_innsamling)

